

13. Perjantaina 26 päivänä helmikuuta 1993

kello 13

Päiväjärjestys

Ilmoituksia

Esitellään:

1) Hallituksen esitys n:o 4 laiksi tuoteturvallisuuslain muuttamisesta 183

2) Ed. O. Ojalan ym. lakialoite n:o 4 laiksi kahden samaa sukupuolta olevan henkilön rekisteröidystä parisuhteesta „

3) Ed. Hassin ym. lakialoite n:o 5 laiksi tuloverolain muuttamisesta 205

Pöydällepanoa varten esitellään:

4) Talousvaliokunnan mietintö n:o 2 hallituksen esityksestä laiksi kuluttajavalituslautakunnasta annetun lain 5 ja 6 §:n muuttamisesta (HE 372/1992 vp) 207

5) Talousvaliokunnan mietintö n:o 3 hallituksen esityksestä laeiksi kuluttajaneuvonnan järjestämisestä kunnassa annetun lain 9 §:n muuttamisesta ja kumoamisesta sekä kuluttajaneuvonnan järjestämisestä kunnassa annetun lain 7 §:n muuttamisesta (HE 373/1992 vp) „

6) Talousvaliokunnan mietintö n:o 4 sen johdosta, että eduskunnan tietoon on saatettu asetus Pakistanin kanssa tehdyn tekstiilisopimuksen voimaansaattamisesta (A 14/1992 vp) „

S.

7) Talousvaliokunnan mietintö n:o 5 sen johdosta, että eduskunnan tietoon on saatettu asetus Singaporen kanssa tehdyn tekstiilisopimuksen voimaansaattamisesta (A 15/1992 vp) 207

8) Talousvaliokunnan mietintö n:o 6 sen johdosta, että eduskunnan tietoon on saatettu asetus Sri Lankan kanssa tehdyn tekstiilisopimuksen voimaansaattamisesta (A 16/1992 vp) „

9) Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 2 hallituksen esityksen johdosta laiksi Scopulus Oy:lle, Solidium Oy:lle ja Sponda Oy:lle myönnettävistä veronhuojenuksista (HE 246/1992 vp) „

Puhetta johtaa puhemies Suominen.

Nimenhuudossa merkitään poissa oleviksi edustajat Aho E., Aho R., Anttila S-L., Astala, Aula, Bell von, Björkenheim, Donner, Hacklin, Helle, Hurskainen, Jouppila, Juhantalo, Jurva, Kalliomäki, Kanerva, Kauppinen, Kempainen, Koistinen, Korkea-oja, Kuuskoski, Laukkanen M., Lipponen, Luhtanen, Miettinen, Norrback, Nyby, Ojala A., Ollila, Paasio, Pelttari, Pokka, Polvi, Puhakka, Pykäläinen, Rönholm, Saapunki, Seivästö, Suhonen, Tuomioja, Törnqvist, Viinanen, Vistbacka, Vuoristo ja Vähäkangas.

Nimenhuudon jälkeen ilmoittautuvat edustajat Vistbacka, Anttila S-L. ja Kempainen.

Ilmoitusasiat:

Lomanpyynnöt

Vapautusta eduskuntatyöstä saavat tästä päivästä sairauden vuoksi edustajat R. Aho, Björkenheim, Koistinen, M. Laukkanen, Lipponen ja A. Ojala, virkatehtävien vuoksi edustajat Aula, Norrback, Pokka ja Viinanen sekä yksityisasioiden vuoksi edustajat E. Aho, Hacklin, Helle, Hurskainen, Juhantalo, Jurva, Kalliomäki, Miettinen, Peltari, Polvi, Puhaka, Pykäläinen, Riihijärvi, Rinne, J. Roos, Rusanen, Saapunki, Seivästö, Suhonen, Vuoristo ja Vähäkangas, ensi maaliskuun 2 päivään yksityisasioiden vuoksi ed. Kauppinen ja 5 päivään virkatehtävien vuoksi edustajat Donner, Korkea-oja, Kuuskoski, Ollila, Paasio ja Tuomioja.

Uusi hallituksen esitys

Puhemies: Ilmoitetaan, että tasavallan presidentin kirjelmän ohella kuluvan helmikuun 19 päivästä on eduskunnalle saapunut hallituksen esitys n:o 2, joka nyt on edustajille jaettu.

Kirjalliset kysymykset

Puhemies: Ilmoitetaan, että eduskunnalle ovat, puhemiehelle osoitettuina, saapuneet vastaukset kirjallisiin kysymyksiin n:ot 707, 709, 711, 713, 714, 716—722, 724, 726, 728, 730, 742, 748 ja 750, kaikki vuoden 1992 valtiopäiviltä. Nämä kysymykset vastauksineen on nyt jaettu edustajille.

Toivomusaloitteiden siirto

Puhemies: Sen johdosta, että vuoden 1991 valtiopäivillä jätetyt toivomusaloitteet n:ot 1529, 1532, 1534, 1540—1542, 1545, 1546, 1554, 1555, 1582, 1588, 1591, 1593, 1597 ja 1599 sekä vuoden 1992 valtiopäivillä jätetyt toivomusaloitteet n:ot 331—333, 335, 338, 344 ja 353, jotka aikanaan on lähetetty työasiainvaliokuntaan valmistelevasti käsiteltäviksi, koskevat erityisesti työttömyysturvaa ja kuuluvat sosiaali- ja terveysvaliokunnan toimialaan, puhemiesneuvosto työasiainvaliokunnan pyynnöstä ehdottaa, että

sanotut toivomusaloitteet siirrettäisiin sosiaali- ja terveysvaliokuntaan.

Puhemiesneuvoston ehdotus hyväksytään.

Perustuslakivaliokunnan puheenjohtaja

Puhemies: Ilmoitetaan, että perustuslakivaliokunta on valinnut puheenjohtajakseen ed. Niinistön.

Eduskunnan pankkivaltuutettujen täydennys

Puhemies: Luetaan eduskunnan pankkivaltuutettujen täydennysvaalia koskeva eduskunnan valitsijamiesten kirjelmä.

Sihteeri lukee:

”Eduskunnan valitsijamiehet
26 päivänä helmikuuta 1993
N:o 2

Eduskunnalle

Eduskunnan valitsijamiehet kunnioittaen ilmoittavat, että he ovat tänään valinneet eduskunnan pankkivaltuutetuksi 1.3.1993 lukien pankkivaltuutettujen toimikauden jäljellä olevaksi ajaksi

kaupunkitarkastaja Kalevi Mattilan vapautuksen saaneen maaherra Hannu Tenhiälän si-
jaan

sekä määränneet hänet toimimaan suppeamassa pankkivaltuustossa valtiotieteen kandidaatti Seppo Kääriäisen ensimmäisenä varajäsenenä.

Valitsijamiesten puolesta:

Kimmo Sasi
Puheenjohtaja

Eila Mäkipää
Sihteeri”

Suomen Pankin tilintarkastajat vuodeksi 1993

Puhemies: Luetaan Suomen Pankin tilintarkastajien vaalia koskeva eduskunnan valitsijamiesten kirjelmä.

Sihteeri lukee:

”Eduskunnan valitsijamiehet
26 päivänä helmikuuta 1993
N:o 3

Eduskunnalle

Eduskunnan valitsijamiehet kunnioittaen ilmoittavat, että he ovat tänään toimittaneet Suomen Pankin tilintarkastajien ja heidän varajäsentensä vaalin vuodeksi 1993, jolloin on valittu

tilintarkastajiksi:

listalta n:o 1

sairaanhoitaja Arja Alho
valtiotieteen kandidaatti Paavo Lipponen

listalta n:o 2

verojohtaja Kauko Heikkinen
toimitusjohtaja Matti Lahtinen
kauppatieteiden maisteri Olavi Ala-Nissilä

tilintarkastajien varajäseniksi:

listalta n:o 1

kunnankamreeri Asko Apukka

listalta n:o 2

maanviljelijä Markku Koski
professori Martti Tiuri
rakennusmestari Jarmo Laivoranta
diakonissa Tina Mäkelä.

Valitsijamiesten puolesta:

Kimmo Sasi
Puheenjohtaja

Eila Mäkipää
Sihteeri”

Kansaneläkelaitoksen valtuutettujen täydennys

P u h e m i e s : Luetaan Kansaneläkelaitoksen valtuutettujen täydennysvaalia koskeva eduskunnan valitsijamiesten kirjelmä.

Sihteeri lukee:

”Eduskunnan valitsijamiehet
26 päivänä helmikuuta 1993
N:o 1

Eduskunnalle

Eduskunnan valitsijamiehet kunnioittaen ilmoittavat, että he ovat tänään valinneet kansaneläkelaitoksen valtuutettujen ensimmäiseksi varajäseneksi kansaneläkelaitoksen valtuutettujen toimikauden jäljellä olevaksi ajaksi agrologi Tero Mölsän vapautuksen saaneen maanviljelijä Aapo Saaren sijaan.

Valitsijamiesten puolesta:

Kimmo Sasi
Puheenjohtaja

Eila Mäkipää
Sihteeri”

Päiväjärjestyksessä olevat asiat:

1) Hallituksen esitys n:o 4 laiksi tuoteturvallisuuslain muuttamisesta

lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti talousvaliokuntaan.

2) Ed. O. Ojalan ym. lakialoite n:o 4 laiksi kahden samaa sukupuolta olevan henkilön rekisteröidystä parisuhteesta

Valiokuntaan lähettäminen

P u h e m i e s : Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetettäisiin lakivaliokuntaan.

Keskustelu:

Ed. O. Oja la : Arvoisa puhemies! Nimelläni kulkevan lakiesityksen keskeisenä lähtökohtana on kahden naisen tai kahden miehen muodostamassa parisuhteessa elävien henkilöiden tarve saada parisuhteelleen juridinen perusta. Parisuhteen rekisteröinti merkitsisi sitä, että eräitä poikkeuksia lukuunottamatta Suomessa voimassa oleva avioliitto ja aviopuolisointi koskeva lainsäädäntö ulottuisi koskemaan rekisteröityä parisuhdetta ja sen osapuolia. Rekisteröinti säätelisi

myös parisuhteen osapuolten suhdetta yhteiskuntaan.

Maassamme nykyisin voimassa oleva lainsäädäntö ei tunne kahden samaa sukupuolta olevan henkilön muodostamaa parisuhdetta. Viime vuonna, keväällä 92, jätti mietintönsä perhetoimikunta, joka mietinnössään Perheet ja laki toteaa: "Samaa sukupuolta olevien parisuhteet ovat erityisen poikkeavassa asemassa." Tosiasiahan on se, että samaa sukupuolta olevilla parikumppaneilla ei ole mahdollisuutta soveltaa suhteeseensa sellaisia lainsäädöksiä, joissa on ennakoitu myöhemmin mahdollisesti eteen tulevia ongelmia ja pyritty niiden oikeudenmukaiseen ratkaisuun. Kuitenkin maassamme avioliittolaki antaa heteropareille tämän mahdollisuuden. Toimikunnan mielestä: "Yhdenvertaisuus lain edessä ei ole toteutunut."

Perhetoimikunta päätyikin esittämään, että käynnistettäisiin lainvalmistelutyö, jonka tavoitteena olisi, että samaa sukupuolta olevat parit voisivat niin halutessaan rekisteröidä parisuhteensa ja liittyä normistoon, joka on olemassa parisuhteessa esiintyviä oikeusongelmia ja parisuhteen purkautumistapauksia varten. Edelleen toimikunta esittää selvitettäväksi, missä määrin sosiaali- ja verolainsäädännössä olevia, aviopuolisoita koskevia säännöksiä voitaisiin soveltaa parisuhteensa rekisteröineisiin. Perhetoimikunta esityksessään on painottanut erityisesti parisuhteen osapuolten välisten oikeussuhteiden sääntelyä. Kuitenkin aivan yhtä tärkeää on säännellä myös samaa sukupuolta olevien parisuhteessa elävien suhdetta yhteiskuntaan.

Lakiesityksessäni rekisteröity parisuhde samoin kuin avioliittokin ymmärretään juridisena suhteena. Tämä vastaa myös perhetoimikunnan käsitystä, jonka mukaan avioliiton oikeudellinen sääntely ei enää nykyisin pyri ylläpitämään tiettyjä eettisiä ja uskonnollisia näkemyksiä, vaan tavoitteena on ratkaista suhteen kestäessä syntyviä käytännöllisiä kysymyksiä. Perhetoimikunta ei siis näe eettisiä tai uskonnollisia esteitä sille, että samaa sukupuolta olevien parisuhdetta säännellään ja että tällöin omaksutaan ratkaisuja, jotka muistuttavat avioliittolaissa omaksuttuja.

Lakiesityksessä on siis omaksuttu tämä ideologisesti ja uskonnollisesti neutraali lähtökohta, mistä siis johdonmukaisesti seuraa, ettei lakiesitys sisällä säännöksiä kirkollisesta vihkimisestä. Olen itse lähtenyt lakiesityksessä siitä, että tämä on hyvin realistinen lähtökohta, koska mm. Suomen evankelis-luterilaisen kirkon tiedetään vastustavan tätä ajatusta.

Arvoisa puhemies! Toteaisin myös sen, että lakiesitys on rakenteeltaan periaatteessa hyvin saman kaltainen kuin Tanskassa 1.10.89 lähtien voimassa ollut laki, johon palaan vähän myöhemmin, ja kerron myös näistä eroista myöhemmin.

Lakiesityksen mukaan parisuhteen osapuolet saisivat perintöoikeuden, ja mm. verotuksessa ja erilaisten sosiaalietujen suhteen heitä kohdeltaisiin samalla tavalla kuin aviopareja. Lakiesitys sisältää myös mahdollisuuden siihen, että parisuhteen osapuolet saisivat yhdessä ottaa ottolapsen. Tällä itse asiassa tunnustetaan jo nykyisin vallitseva tosiasiallinen tilanne, jossa entistä useammat lapset elävät kahden samaa sukupuolta olevan, tavallisimmin kylläkin kahden naisen, muodostamassa perheessä, jossa toinen osapuoli on lapsen äiti tai isä. Tässä juuri ajatellaan lapsen etua, koska lapsen edun mukaista on ajatellen esimerkiksi tilannetta, jossa perhettä kohtaa vakava sairastuminen tai kuolemantapaus, että tällaisessa tilanteessa parisuhteen toinen osapuoli voisi ottaa lapsen ottopapsekseen. Lakiesitys sisältää myös mahdollisuuden siihen, että parisuhteen osapuolet voisivat yhdessä ottaa ottolapsen, siis sellaisen ottolapsen, joka ei ole kummankaan biologinen lapsi. Tällaiset tilanteet varmaankin olisivat harvinaisempia, todennäköisemmät ovat ne, joissa toinen vanhemmista on biologinen äiti tai isä.

Parisuhteen rekisteröinnin toimittaisi siviilivihkimiseen oikeutettu viranomainen. Lakialoite ei, kuten sanoin, sisällä mahdollisuutta kirkolliseen vihkimiseen. Kuitenkin tavoitteena on, että parisuhteen rekisteröinnissä noudatettavat muodot ja menettelytavat muodostuisivat sellaisiksi, että ne vastaavat tämän tapahtuman ominaislaatua ja juhlavaa merkitystä. Parisuhteen rekisteröinnin edellytykset olisivat samat kuin avioliiton solmimisen. Rekisteröintiä haluavien ei tarvitsisi asua yhdessä, eikä heiltä edellytettäisi Suomen kansalaisuutta eikä pysyvää asumista Suomessa.

Tanskassa laki rekisteröidystä parisuhteesta on siis ollut voimassa jo kohta neljä vuotta, 3,5 vuotta. Tanska oli ensimmäinen maa maailmassa, joka tämän tyyppisen lain hyväksyi.

Norjan hallitus antoi viime joulukuussa stortingille esityksen parisuhteen rekisteröinnistä, ja stortingin oletetaan hyväksyvän lain tämän kevään aikana.

Ruotsissa hallituksen asettama komitea selvittää asiaa, mutta komitean työ on vielä kesken.

Kuten sanoin, eduskunnalle jätetty lakialoite poikkeaa jossain määrin Tanskan laista ja Norjan lakiesityksestä ja se poikkeaa juuri tämän ottolapsen ottamisen osalta. Toinen poikkeus on se, että lakiesityksessä ei lähdetä siitä, että rekisteröintiä haluavien, ainakin toisen heistä olisi oltava Suomen kansalainen ja asuttava pysyvästi maassa.

Jos kuitenkin parisuhteen rekisteröinnin mahdollisuuksia halutaan rajoittaa, voisi kysymyksen korkeintaan tulla se, että ainakin toisen osapuolen edellytettäisiin asuvan pysyvästi Suomessa. Täällä asuvilla muiden maiden kansalaisilla on varmasti aivan yhtä suuri tarve parisuhteensa rekisteröintiin kuin Suomenkin kansalaisilla.

Perhetoimikunnan mietinnöstä annetuissa lausunnoissa on esitystä sekä kannatettu että vastustettu. Oikeusministeri Pokka, joka nyt ei näytä olevan täällä paikalla, on tietävästi ainakin ilmoittanut oman kantansa, joka olisi kielteinen, eli hän ei tulisi viemään asiaa eteenpäin. Olisi tietysti mielenkiintoista kuulla ministeri Pokan oma näkemys asiasta ja perustelut, miksi hän ei esitystä olisi valmis viemään lävitse.

Arvoisa puhemies! Haluaisin tässä yhteydessä myös kommentoida joitain jo alkaneessa julkisessa keskustelussa esiin tulleita seikkoja ja myös vastata joihinkin väittämiin tai arveluihin, joita itselleni on osoitettu sen jälkeen, kun tämän lakialoitteen jätin.

Yksi näistä väittämistä tai vasta-argumenteista oli mm. eräässä iltapäivälehdessä ollut kirjoitus, jossa todettiin, että ei sukupuoli-ikäytymisen perusteella pidä antaa mitään erityisiä oikeuksia, ei siis esimerkiksi perintöoikeutta, jota esitän.

Ensinnäkin varmaan hyvä todeta, että tämän tyyppinen kirjoittelu ja ehkä täälläkin joidenkin aivoissa olevat asenteet osoittavat tietämättömyyttä siitä, millainen kahden samaa sukupuolta olevan ihmisen ihmissuhde on. Ainakin ne, jotka ovat ajattelutavaltaan avaria, eivät ahdasmielisiä, varmaan tietävät sen, että yhtä lailla kuin heteroseksuaaleilla myös samaa sukupuolta olevilla ihmisillä ihmissuhde on yhtä laaja-alainen ja syvälinen kuin heteroillakin. Varmasti heidän kohdallaan siinä on samalla tavalla rakkautta, keskinäistä huolenpitoa, hyvää ja pahaa niin kuin kaikissa läheissuhteissa on, mitenkään kaunistelematta mutta myöskään mitenkään mustamaalaamatta.

Mutta mitä tulee iltapäivälehden ajatukseen siitä, että sukupuoli-ikäytymisen perusteella ei pitäisi antaa mitään erioikeuksia, niin toisin

esille nimenomaan ihan esimerkkejä nykytilanteesta, niistä kokemuksista, joita olen kuullut esimerkiksi homoilla ja lesboilla olleen erilaisissa tilanteissa. Esimerkiksi tilanteessa, jossa toinen kuolee ja he ovat asuneet pitkään yhdessä, heillä saattaa olla yhteistä omaisuutta. Kuitenkin vaikka olisi tehty testamentti, testamentin toimeenpanoon saattaa liittyä monia ongelmia. Lakihan lähtee siitä, että testamentti on tehty vieraalle henkilölle, jolloin siitä ensiksikin on maksettava kolminkertainen perintövero aviopariin verrattuna. Mutta lisäksi ongelmana on se, että omaiset voivat yrittää oikeusteitse kumota testamentin ja näin päästä itse osingolle tästä, vaikka itse asiassa vainajan tahto on ollut aivan toinen ja se on aivan selvästi testamentin muodossa todennettu. Tästä kuulemma on tosielämästä useitakin esimerkkejä.

Esimerkkejä on myös siitä, että yhteistä omaisuutta ei ole testamentilla turvattu kuolemantapauksen varalta, ja kuitenkin tilanteessa on ollut sellaisia kokemuksia, että omaiset ovat hylänneet tämän toisen osapuolen saatuaan tietää esimerkiksi hänen homoseksuaalisuudestaan tai lesboudestaan. He ovat olleet pitämättä yhteyttä vuosikymmeniä, ovat hyljänneet tämän henkilön ja sitten kuoleman jälkeen ryntäävätkin paikalle ja ovat valmiit jakamaan omaisuutta.

Edelleen tämä toinen osapuoli on hyvin turvattomassa tilanteessa kuolemantapauksessa esimerkiksi hautajaisten suhteen. Nimittäin mikä on tällaisen homo- tai lesbosuhteessa olevan rooli vainajan elämänkumppanina, kun viralliset omaiset sitten lähtevät hautajaisia järjestämään? Olen kuullut, että on todella esimerkkejä, joissa sanoa suoranaisista ruumiinryöstöistä, jolloin omaiset muodollisjuridiseen asemaansa vedoten ovat ottaneet asian hoitaakseen, vaikka vainajan tahto on ollut aivan toinen, ja ovat saattaneet jopa kieltää vainajan pitkäaikaisen elämänkumppanin osallistumisen hautajaisiin. Todella karmaisevia esimerkkejä.

Jotkut ovat tiedustelleet minulta myös sitä, miksi tässä lakiesityksessä esitetään parisuhteen rekisteröintiä koskemaan vain homoja ja lesboja. Miksei samanaikaisesti myös muita samassa taloudessa asuvia?

Ensinnäkin toteaisin, että kahden samaa sukupuolta olevan rekisteröity parisuhde, jos tästä säädetään laki, ei todellakaan estä sitä, että laki voidaan säätää myös heterojen kohdalle, avoparien kohdalle tai muutoin samassa taloudessa asuvien kohdalle. Olenkin kuullut, että oikeusministeriössä olisi vireillä hanke, jossa pyritään

sellaisen sääntelyn aikaansaamiseen, joka koskee yhteisen kotitalouden piiriin kuuluvien omaisuuden jakoa yhteistalouden purkautuessa. Tämä oikeusministeriössä vireillä oleva laki ei kuitenkaan ilmeisesti tule kattamaan kaikkia parisuh-teessa elävien tarpeita, koska siinä mm. verotus- ja sosiaalikesymykset jätettäneen lakiesityksen ulkopuolelle.

Lisäksi haluaisin korostaa sitä, että lakiesityk-sessä kysymys ei ole vain varautumisesta siihen, että kahden samaa sukupuolta olevan parisuh-teessa syntyisi ongelmia tai että tällainen pari-suhde purkautuisi, minkä johdosta tällaista re-kisteröityä parisuhdetta tarvittaisiin. Vähintään-kin yhtä tärkeä lähtökohta tälle lakiesitykselle on se, että tulisi luoda lainsäädäntöä, joka tukee tällaisia parisuhteita, niiden jatkumista, kun on todettava, että heteropareilla joka tapauksessa tämä mahdollisuus on olemassa. Kysymys on siis samojen oikeuksien antamisesta nais- ja miespareille kuin heteroaviopareilla nyt on.

Todella korostaisin sitä vielä, että tässä laki-esityksessä parisuhteen rekisteröinti ei edellytä yhdessä asumista, kuten ei avioliiton solmimi-nkaan edellyttä yhdessä asumista sen parem-min kuin se edellyttäisi sukupuolisuhdettakaan. Sehän on jokaisen ihmisen itse päätettävissä.

Yksi asia vielä on noussut esille, ja sitä minul-ta on tiedusteltu. Tiedän, että jotkut eivät olleet valmiita allekirjoittamaan lakiesitystä, koska se pitää sisällään ottolapseksiottomahdollisuuden. Kantaansa jotkut ovat perustelleet sillä, että lapset kasvaisivat jotenkin kieroön, kun he elä-vät kahden samaa sukupuolta olevan vanhem-man muodostamassa perheessä. Näille epäilijöil-le on ehkä hyvä todeta, että Yhdysvalloissa mm. tätä asiaa on tutkittu, ja siellä ilmestyi vuonna 83 laaja teos, jossa selvitettiin nimenomaan lesboäi-tien ja heidän lastensa elämää. Siinä esiteltiin yli sadan lesboäitejä ja heidän lapsiaan koskevan tutkimuksen tulokset, jotka eivät osoita mitään eroja siinä suhteessa, että nämä lapset häiriintyi-sivät millään tavalla tällaisen suhteen ollessa voimassa kahden samaa sukupuolta olevan per-heessä.

Arvoisa puhemies! Minä olen ylittänyt jo aikani. Palaan lesboäiteihin ja homoiisiin, kun varmasti täällä syntyy keskustelua, ja selvitän tarkemmin siinä näitä tutkimustuloksia, mutta todella olen pahoillani, että olen hieman ylittänyt aikaani. Palaan asiaan vastauspuheenvuoroissa.

Ed. Vistbacka merkitään läsnä olevaksi.

Ed. Alaranta (vastauspuheenvuoro): Her-ra puhemies! Haluan vain lyhyesti ed. O. Ojalan puheenvuoron ja aloitteen johdosta todeta, että tällaista lakia ei todellakaan tarvita.

Ed. Ojala on tämän lakialoitteensa peruste-luissa oikeastaan eliminoinut keskustelusta pois meidät sanoisiko kirkollisesti ja uskonnollisesti suuntautuneet edustajat. Sen takia en kovin pitkään omaa kantaani perustele. Totean vain lyhyesti sen, että tällaista lakia ei tarvita. Viit-taan joihinkin aikaisempiin keskusteluihin. Kun täällä ovat monet edustajat sanoneet, että josta-kin asiasta tulee paha olo, niin tällaisesta laki-aloitte-esityksestä tulee todella paha, jopa hieman iljettävä olo. Sellaisesta moraalinen alennustilasta tämä aloite ja sen johdosta käytävä keskustelu-kin kertovat.

Ed. Taina (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Minä en myöskään usko, että tämä lakiesitys saa kannatusta täällä eduskunnassa. Varmasti siihen on jokaisella henkilökohtaisia syitä, miten tämän asian näkee. En itsekään todellakaan kannata tätä esitystä.

Immetellen myös sitä, että tässä esitetään homo- tai lesbopareille ottolapsioikeutta. Jos jossain USA:ssa on todettu, että lapset eivät tällaisessa perheessä häiriinny, en minäkään usko, että ne välttämättä häiriintyvät silloin, kun ihmissuhteet ovat hyvät ja lämpimät, niin kuin kieltämättä tällaisessa parisuhteessa varmasti voi olla. Mutta epäilen vahvasti, että parisuhteen laillistamiskysymys toisikin aivan toisenlaiset näkökulmat tähän asiaan ja ne saattaisivat tuo-da kielteisiä piirteitä lapsien kannalta tähän tilanteeseen. En pidä tätäkään esitystä hyvänä.

Mitä tulee siihen, että ed. O. Ojala perustelee tätä asiaa pitkälti perintökysymyksillä, niin siinä suhteessa olen ed. Ojalan kanssa samaa mieltä, että meillä on perintöverosysteemi sellainen, että sitä pitäisi todellakin korjata. Itse en ensinnä-kään ymmärrä sitä, minkä tähden valtion ylipää-tään pitää saada rahaa siitä, että puoliso kuolee, elikkä periä veroa siinä tilanteessa. Enkä pidä oikeana sitä, että jos jollekulle ystävälleen esi-merkiksi testamenttaa omaisuuttaan, niin siitä pitäisi valtion erityisesti hyötyä ja hyötyä todella paljon suuremmilla summilla kuin puolisoitten kesken. Varmasti perintöveroasia vaatisi kor-jausta, mutta oikea tapa korjata sitä ei ole tämä ed. O. Ojalan esittämä.

Ed. S-L. Anttila merkitään läsnä olevaksi.

Ed. B i a u d e t (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kun on kysymys siitä, voisivatko homoseksuaaliparit ottaa ottolapsia, niin minun mielestäni tässä pitäisi etupäässä lähteä kyllä lapsen asemasta. Useimmitenhan on jo nyt niin, että lapset elävät tällaisessa kahden miehen tai kahden naissuhteen perheessä. Lakiehdotus oikeastaan vain turvaisi heille oikeudellisen aseman näihin molempiin isiin tai äiteihin. Käytännön asema ei siitä yhtään muutu eikä varmasti huononisi. Sen takia minun mielestäni tämä homoseksuellien parien suhteen laillistaminen pitäisi tehdä mahdolliseksi.

Sitten voidaan ajatella, pitäisikö tällaisten parien saada ottaa muita ottolapsia kuin toisen parin biologisia lapsia. Kyllä minunkin mielestäni tässä suhteessa aina ajatellaan tietenkin lapsen parasta ja pyritään löytämään mahdollisimman hyviä isä ja äitejä, mutta kumminkin jää maailmaan aika paljon lapsia, jotka eivät koskaan saa yhtään ainoata vanhempaa. Minun mielestäni kumminkin kaikkein tärkeintä olisi, että he voisivat saada kaksi lasta rakastavaa ihmistä, enkä minä näe tässä mitään moraalisia tai eettisiä ongelmia.

Aina on adoptioissa ongelmia. Ne tulee selvittää, ja niitten kanssa tulee pärjätä, mutta elämässä on ongelmia.

Ed. O. O j a l a (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kun ed. Alaranta täällä totesi, että minä olisin jollakin tavalla lakiesityksen perusteluissa rajannut joitakin ihmisiä pois tämän keskustelun piiristä, niin sehän ei pidä paikkaansa. Olen kuulunut itse aina kirkkoon ja kirkon jäsenenä katson, että minun oman vakaumukseeni on minun henkilökohtainen asiani. Minä en epäile ed. Alarannan vakaumusta. Mutta kyllä minusta oli aika outoa puhetta se, että hän väittää, että lakiesitys tuo hänelle iljettävän olo-tilan ja kyseessä olisi jotenkin moraaliton teko. Tämä on lakiesitys, ed. Alaranta, joka on tehty vakavassa mielessä. Lainsäädäntötyöhön liittyvät myös tällaiset esitykset. Jos ed. Alaranta ei kestä olla täällä salissa, niin hän voi olla varmasti poissa, mutta todella minusta hänen puheenvuoronsa oli outo.

Sitten ed. Taina täällä uskoi, että osalla homoista ja lesboista on läheiset suhteet ja he voisivat hoitaa ottolapsiaan ja lapsiaan hyvin ja osa taas ei. Näinhän on heterosuhteissakin. Emme me kai kukaan täällä voi väittää vahvalla sydämellä, että kaikki tämän maan isät ja äidit, kaikki tämän maan heteroperheet, kohtelevat

lapsiaan oikeudenmukaisesti, rakastavat heitä syvästi ja kunnioittavat heidän kasvuun ja ihmisoikeuksiaan jne. Meillä on raadollisia perheitä, joissa valitettavasti lapset joutuvat monenlaisen kohtelun ja kasvatuksen kohteeksi. Tässä suhteessa minusta ed. Tainan puheenvuoro heijastaa jonkin näköistä vanhakantaista ajattelua siitä, että joku olisi normaalia ja joku epänormaalia.

Ed. U. A n t t i l a (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Olen itse allekirjoittanut tämän lakialoitteen enkä voi ymmärtää niitä näkemyksiä, joiden mukaan homoseksuaalien parisuhteen rekisteröinnissä olisi jotakin outoa tai siinä pitäisi olla jotakin outoa. Näkisin, että tämä olisi sellainen uudistus, joka lisäisi kansalaisten yhdenvertaisuutta. Adoptiokysymyksessä, johon ed. Biaudet viittasi tavalla, että nimenomaan lapsen aseman tulee olla ensisijainen, näkisin juuri, että tämä lakialoite on ajamassa lapsen asemaa, koska homoseksuaalit parit voivat adoptoida lapsen ja heihin käytettäisiin samoja kriteereitä kuin heteroseksuaaleihin pareihin.

Tässä toistaiseksi käydyssä lyhyessä keskustelussa mielestäni ei ole tullut mitään, sanoisiko, rationaalisia argumentteja esitystä vastaan, vaan pikemminkin ed. Alarannan puheenvuorosta huokui sellainen tunnereaktio, jota hän ei rationaalisesti pystynyt perustelemaan tai halunnut perustella. Mielestäni asia on erittäin vakava ja tästä tulisi käydä kunnollinen keskustelu ja nimenomaan sellainen keskustelu, joka ei sisältäisi ennakkoluuloja.

Ed. H a s s i (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Tainalle näistä perintö- ym. asioista toteaisin, että homo- ja lesboparisuhteessa elävät ovat kumppaniinsa aivan samanlaisin käytännön seikoin sidoksissa kuin heteroparitkin, ovat nämä naimisissa tai eivät. Eli perintöön liittyvät ongelmat eivät ole ollenkaan ainoita käytännön ongelmia, joita parisuhteen virallistamisella voitaisiin ratkaista.

En halua adoptioasiaa enempää kommentoida. Totean vain, että lesboparien lastenhankintaa, ainakaan omien lasten hankintaa, yhteiskunta ei pysty millään tapaa estämään. Siis ne, jotka ovat sitä mieltä, että homo- ja lesboparisuhteessa elävillä ihmisillä ei saisi tässä perheessä olla lapsia, eivät sitä kuitenkaan pysty estämään.

Pohjimmiltaan koko asiassa on minusta kysymys ihmisten tasavertaisuuden tunnustamisesta. Esimerkiksi ed. Alarannan puheenvuorosta mi-

nulle itselleni tuli paha olo. Tunnen homo- ja lesboparisuhteessa eläviä ihmisiä ja luulen, että jos tässä salissa useampi ihminen tietäisi, ketkä kaikki heidän tuntemistaan aivan tavallisista ihmisistä ovat homoja tai lesboja, niin silloin näitä suhteita ei rinnastettaisi moraaliseen rappioon.

Joitakin vuosia sitten olin tilaisuudessa, jossa puhuttiin homoparisuhteiden ongelmista, ja olin aika ällistynyt siitä, että oikeastaan kaikki ne asiat, jotka siinä tulivat esille, olivat sellaisia, että kokemuksesta itse tiedän, että aivan samoja asioita esiintyy heteroparisuhteissa.

Ed. Kemppainen merkitään läsnä olevaksi.

Ed. Kallis (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! En minä halua moralisoida enkä missään nimessä ketään tuomita, mutta kyllä olen vahvasti sitä mieltä, että jos homoille ja lesboille annetaan mahdollisuus adoptoida, kyllä lapsi siinä perheessä ja siinä parisuhteessa saa hyvin vääristyneen ja väärän kuvan parisuhteesta ja koko yhteiskunnasta. Kun ed. O. Ojala viittasi kirkkoon ja ed. Alaranta kristillisyyteen ja kristityn ihmisen käsitykseen, niin en voi olla luke-matta, mitä Raamattu sanoo tästä asiasta. Otin tietokoneesta tämän kohdan, ja siinä sanotaan seuraavaa. (Ed. Vähänäkki: Onko uusi käännös?) — Tämä on uusi käännös, että hyvin mielenkiintoinen:

”He väittävät olevansa viisaita mutta ovat tulleet tyhmiksi, ja he ovat vaihtaneet katoamattoman Jumalan kirkkauden katoavaisten ihmisten ja lintujen, nelijalkaisten ja matelijoiden kuviin. Sen vuoksi Jumala on jättänyt heidät mielihalujensa valtaan, sellaiseen saastaisuuteen, että he keskinäisissä suhteissaan häpäisevät oman ruumiinsa. He ovat vaihtaneet Jumalan totuuden valheeseen. He ovat kunnioittaneet ja palvelleet luotua eivätkä Luoja. Olkoon hän ikuisesti ylistetty! Siksi Jumala on jättänyt heidät häpeällisten himojen valtaan. Naiset ovat vaihtaneet luonnollisen sukupuoliyhteyden luonnon vastaiseen, ja miehet ovat samoin luopuneet luonnollisesta yhteydestä naisiin, ja heissä on syttynyt himo toisiaan kohtaan. Koska he eivät ole antaneet arvoa Jumalan tuntemiselle, on Jumala jättänyt heidät arvottomien ajatusten valtaan tekemään sellaista, mikä ei sovi.” Jne. jne.

Uskokaa nyt, tämä on se kirja, johon me uskomme. Kun kerran näin sanotaan, emme

tietenkään voi olla myöskään viittaamatta siihen.

Ed. Alaranta (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Muutaman edellä käytetyn puheenvuoron johdosta haluan vain todeta, että minusta tämä aloite ei ansaitse laajaa keskustelua; yritin siksi olla pidättyväinen omassa puheenvuorossani. Myönnän auliisti, että se on tietenkin hieman tunteellinen reaktio, mutta omiin tapoihini tässä talossa ei kuulu ed. Kalliksen edellä käyttämä tyyli perustella asioita.

Totean vain sen, että minusta tässä on jotakin ristiriitaa. Kun katson näitä lakialoitteen allekirjoittajia, niin mikäli olen oikein osannut puheenvuoroja seurata, heissä on monia sellaisia, jotka ovat viime vuosina kovin paljon toimineet sen puolesta, ettei kahta eri sukupuoltakaan olevan ihmisen parisuhdetta olisi pakko rekisteröidä, vaan voitaisiin asua ja elää vapaasti. Nyt sitten tehdään tällainen aloite, joka koskee samaa sukupuolta olevien parisuhteen rekisteröimistä.

Ed. Mäkipää (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kaikella ystävyydellä haluan sanoa ed. O. Ojalalle ja kaikille niille, jotka tämän lakialoitteen ovat allekirjoittaneet, että en missään nimessä voi hyväksyä tällaista, eli hyvin epämiellyttävä lakialoite. Toivon, että tämä ohitetaankin nopeasti täällä salissa. Aina-kin minulla perhe-käsitteeseen, minkä olen oppinut lapsena ja muualta, kuuluu mies ja heillä pitää olla keskinäinen suhde. Olkoon sitten niitä perheitä, yksinhuoltajaperheitä tai muita, mutta en voi ymmärtää, että tänne on myös haluttu sisällyttää oikeus ottolapsen ottamiseen. Sitten täällä myös mainitaan, että ”lakialoitteen tultua hyväksytyksi kirkot joutunevat aikaa myöten tarkistamaan kantaansa ja hyväksymään virallisestikin siunauksen antamisen kahden samaa sukupuolta olevan henkilön parisuhteelle”. Sanon lyhyesti, että maailmankirjat ovat sekaisin.

Ed. Hautala (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Olen itse allekirjoittanut tämän lakialoitteen, koska kannatan oikeutta vakaa-seen ja turvalliseen ympäristöön ihmissuhteissa. Mielestäni tämä on myös omiaan parantamaan niiden lasten turvallisuutta ja elämän jatkuvuutta, jotka tällaisessa suhteessa jo nyt elävät. Mielestäni tällä lakialoitteella rohkeasti nostetaan julkiseen keskusteluun tämä asia ja voitaisiin lieventää sitä torjuntaa, joka yhteiskunnassa tällaisia aivan luonnollisia normaaleja samaa su-

kupuolta olevien ihmisten vakaita suhteita kohtaan esiintyy. Mutta valitettavasti täällä on hyvin konservatiivinen tunnelma, kun tästä keskustellaan.

Onko sitten vääristynyttä, että samaa sukupuolta olevat ihmiset elävät keskenään, vai ei? Minun mielestäni tässä maassa on uskonnonvapaus. Niille, jotka lukevat Raamattua ja perustavat käsityksensä siihen, että vain mies ja nainen voivat solmia vakinaisen ihmissuhteen, se sallitakoon. Mutta tässähän on kyse juridisesta suhteesta, ja todellakin uskonnonvapaus mielestäni edellyttää, että tätä asiaa voidaan käsitellä juridisena kysymyksenä. Siis niille, jotka eivät tätä kristillistä käsitystä halua noudattaa, sallittakoon muunlainen käsitys.

Ed. P u i s t o (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kuulun myös tämän lakialoitteen allekirjoittajiin ja harkittuani tätä asiaa olen sen allekirjoittanut. Nyt kuultuani tätä keskustelua tässä salissa olen vakuuttunut, että olin oikeassa allekirjoittaessani.

Eduskunnan tulee järjestää ja tukea kaikkien kansalaisten asioita. Meillä kun käsitellään kirkollislakia, niin ne, jotka eivät kuulu kirkkoon, suljetaan ulos käsittelemästä kirkollislain asioita. Mutta tässä tapauksessa ne, jotka tukeutuvat eniten kirkkoon, katsovat voivansa sulkea tämänlaiset asiat kokonaan eduskunnan käsitelyn ulkopuolelle. Kannanotot ”epämiellyttävä”, ”vastenmielinen” jne. ovat mielestäni hyvin kyseenalaisia silloin, kun puhutaan Suomen eduskunnassa suomalaisten asioiden hoitamisesta. Sanalla ”epämiellyttävä” emme voi sulkea pois tosiasioita.

Epäilevin olin itse juuri adoption suhteen, mutta uskon, että tämä koskisi käytännössä vain sellaisia adoptioita, joissa olemassa oleva tilanne on jo käsillä eli joko nais- tai miesparisuhteessa elää lapsi, jonka asema turvataan ja laillistetaan.

Ed. O o j a l a (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Jokaisella Suomen kansalaisella ja myös jokaisella kansanedustajalla on tuki oikeus omaan vakaumukseensa, omaan elämäntarkoitukseensa. Minusta siitä on turha keskustella, mutta lainsäätäjän tulee antaa yksilöille vapaus itse päättää läheissuhteidensa muodosta. Eivät kai eduskunta tai kansanedustajat kuvittele, että me voisimme päättää, miten ihmiset yhteiskunnassa nämä läheissuhteensa järjestävät.

Täytyy muistaa, että tässä suhteessa meidän tehtävämme on lainsäätäjän tehtävä. Lainsää-

dännön kehitys noudattelee ihmisten perhekäytännöissä tapahtuneita muutoksia, eli sitä mukaa, kuin yhteiskunta muuttuu ja ihmisen elämän on muuttunut, lainsäädäntö on tullut perässä. Kaikkialla länsimaissa avioerot ja niiden seurauksena yksinhuoltajaperheet ja ns. peräkkäiset perheet eli uusperheet ovat yleistyneet. Samoin kaikkialla ja ennen muuta Pohjoismaissa myös avoliitossa elävien osuus on kasvanut ja yhä suurempi osa lapsista syntyy avioliiton ulkopuolella. Vaikka sitä kuinka täällä eduskunnassa paheksuttaisiin tai jossain muualla, näin on kuitenkin käynyt.

Tämä on puolestaan aiheuttanut paineita uusien perhemuotojen huomioon ottamiseksi lainsäädännössä, ja tämä on se haaste, mihin meidän pitää vastata. Tässä, kuten totesin, lainsäätäjät muissa Pohjoismaissa ovat jälleen kerran olleet meitä liberaalimpia ja avarampia ja edenneet pidemmälle kuin me. Nyt on aika Suomen eduskunnassa käydä tätä keskustelua, ja toivon, että se saa monipuolisempaa ja vivahteikkaampaa sävyä kuin pelkän tuomitsevan sävyn täällä.

Ed. H a s s i (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Eri kulttuurien käsitykset siitä, mikä inhimillisessä elämässä on moraalisesti arvokasta ja arvotonta, ovat vaihdelleet eri aikoina ja maapallon eri puolilla hyvin suuresti. Esimerkiksi antiikin Kreikassa, jota monessa mielessä teollinen kulttuuri haluaa pitää esikuvanaan ja oikeastaan ensimmäisenä kunnollisesti sivistyneenä ihmisyyteisenä, nimenomaan homoseksuaalisia suhteita miesten välillä pidettiin moraalisesti kaikkein arvokkaimpina ja miesten ja naisten välisiä sukupuolisuhteita sen sijaan pidettiin suurin piirtein samanlaisessa arvossa kuin homo- ja lesbosuhteita ed. Kalliksen lukemassa Raamatun sitaatissa. Mutta tietenkin alistuttiin siihen realiteettiin, että suvun jatkamisen kuitenkin edellytti moraalisesti arvottomaksi katsottua heterosukupuoliyhteyttä myöskin.

Olen sitä mieltä, että meidän jotka olemme kokeneet onnea ja surua heteroparisuhteissa, ei ollenkaan tarvitse häiriintyä siitä, jos jotkut toiset kokevat samaa toisenlaisessa parisuhteessa.

Ed. M ä k e l ä (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! On ollut mielenkiintoista seurata tätä keskustelua, joka on kulkenut antiikin Kreikasta Raamatun polkuja pitkin tänne eduskuntaan Arkadianmäelle ja jossa mielipiteet jakautuvat monenlaisiin osiin. Erityisesti olen siitä

tyytyväinen, että perusteellista keskustelua käydään ja niin, ettei moralisoida. Meillä jokaisella on varmasti omat elämänarvomme ja -näkemyssemme. Jos meidän lainsäätäjien tehtävä ei ole luokitella ihmisiä tai sanoa, millaisessa läheissuhteessaan kukin elää, niin kyllä minä ainakin lainsäätäjänä haluan kantaa vastuuta ja huolta siitä, minkälaisessa suhteessa lapset elävät tai minkälaisessa perheessä. Se on ainakin minulle tärkeä asia.

Ed. Taina puheenvuorossaan puhui perintöverotuksen ongelmista. Olen hänen kanssaan tismalleen samaa mieltä, että ongelmia on ja ne voidaan hoitaa muuta kautta kuin tämän lakialoitteen kautta.

Täällä on puhuttu lapsen asemasta pitkään. Kyllä täytyy sanoa, että en ymmärrä, millaisia isän ja äidin malleja lapset saavat tällaisissa perheissä, joissa on kaksi samaa sukupuolta olevaa ihmistä, joista toinen täyttää äidin paikkaa ja toinen isän paikkaa. Olen kahden lapsen äiti ja tiedän varsin hyvin, että itsekin varmasti teen virheitä, mutta huomaan ne virheet lapsissani, he oppivat mallin kautta. En tiedä, minkälainen on se malli, jos todellakin kaksi miestä tai kaksi naista kasvattaa lasta.

Mielestäni tämä lakialoite on aika erikoinen, erikoinen siksi, että meillä on satojatuhansia ilman työtä, toimeentuloa, asuntoa, elämän ja tulevaisuuden toivoa. Me käytämme täällä aikaa tänään lesbojen ja homojen suhteen pohtimiseen ja salissa on näin paljon väkeä. Mutta kun puhuttiin esimerkiksi lisätalousarvosta, salissa istui kaksi kolme edustajaa, ja se koski koko kansakuntaa ja on todella tärkeä asia, jossa myös tehdään tulevaisuutta perheille, näillekin ihmisille.

Ilmettelen tätä aloitetta, mutta otan siihen kantaa.

Ed. P a l o h e i m o (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Minä en ota kantaa itse tähän lakialoitteeseen, sen sijaan vähän keskustelun rakenteeseen.

Seksuaalikäytökset poikkeavat muista käsitteistä ja seksuaalikäytöksiä koskeva lainsäädäntö poikkeaa muusta lainsäädännöstä sikäli, että asiat ovat äärimmäisen henkilökohtaisia jokaiselle. Siitä syystä oletan, että jokainen täällä muodostaa kantansa mitä suurimmassa määrin omien henkilökohtaisten kokemustensa perusteella. Niin minä kuvittelen, että kaikki — myös ed. O. Ojala, varmasti jos rehellinen on — muodostavat käsityksensä henkilökohtaisten

kokemustensa perusteella siitä syystä juuri, että nämä ovat sen tyyppisiä asioita.

Sen vuoksi en malta olla kiinnittämättä huomiota seikkaan, joka on minua jo askarruttanut koko tämän vaalikauden ajan, ja se on se, että aina kun täällä salissa tulee joku seksuaalikäytöksiä käsittelevä laki käsitteeseen, täällä on sama suhteellisen pieni edustajajoukko, joka ottaa osaa keskusteluun. Minä en ole aikaisemmin osallistunut näihin keskusteluihin. (Eduskunnasta: Olette, olette!) — En ole, minä olen poistunut yleensä salista.

Haluan kiinnittää huomiota siihen, että jos näin tapahtuu, että aina sama porukka jauhaa näitä samoja asioita ja tekee sen omien henkilökohtaisten kokemustensa perusteella ja loppu-porukka häviää täältä, niin tämä lainsäädäntö muodostuu hyvin vinoutuneeksi, (Ed. Jaakonsaari: Halpamaista!) koska tämä pieni porukka tulee tekemään tätä lainsäädäntöä.

Ed. O. O j a l a (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Paloheimo käyttää saman tyyppisiä puheenvuoroja, kuin hän käytti silloin, kun keskusteltiin avioliitossa tapahtuneen raiskauksen kriminalisoinnista. Ilmeisesti ed. Paloheimon oma maailmankäsitys, elämäkokemus ja ajattelutapa on sillä tavalla ahdas, että hän puhuu vain niistä asioista, mitä hän itse on kokenut, tai hän katsoo, että kaikki muutkin toimivat vain omien kokemustensa kautta.

Totta kai maailmassa omilla kokemuksilla on suuri merkitys, mutta kyllä minusta pitää asioita kyetä ymmärtämään huomattavasti laajemmin kuin omien henkilökohtaisten kokemuksien perusteella. Ed. Paloheimo, olisi tietysti mielenkiintoista tietää, miten te voitte etnisiä vähemmistöjä ymmärtää, kun me olemme kuitenkin juttusuomalaisia jne. Näitä esimerkkejä voisi ottaa vaikka kuinka paljon, kyllä minusta erilaisten vähemmistöjen ja kaltoin kohdeltujen ryhmien asiaa voi ajaa ja edistää, vaikka ei henkilökohtaisesti kuuluisikaan näihin vähemmistöihin.

Ed. U. A n t t i l a (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Nyt ed. Paloheimo hieman sotkeutuu logiikassaan. Esimerkiksi voi verrata tätä keskustelua siihen, mitä käytiin avioliitossa tapahtuvasta raiskauksesta muutama viikko sitten tai pari vuotta sitten, kun suunnilleen ensimmäisenä lakialoitteena tästä aihepiiristä tehtiin aloite. Tässä on pieni looginen ristiriita. Tämä aloite esimerkiksi pyrkii siihen, että voitaisiin

samaa sukupuolta olevien henkilöiden parisuhde rekisteröidä, ja avioliitossa tapahtuva raiskauhan loogisesti ei voi olla sama asia, koska nyky-Suomessa samaa sukupuolta olevat henkilöt eivät voi a) rekisteröidä parisuhdettaan eivätkä b) varsinkaan solmia avioliittoa. Eli nämä eivät täsmälleen ottaen ole sama asia.

Mutta mitä tulee ylipäätään siihen, että kysymyksiä, jotka liippaavat ihmisten seksuaalisuudesta, on tämän eduskunnan aikana nostettu keskusteluun, niin mielestäni tämä on erittäin hyvä piirre. Se merkitsee sitä, että meidän poliittinen kulttuurimme on muuttunut avoimemmaksi kuin aikaisemmin.

Mitä tulee siihen, että henkilöt, jotka osallistuvat keskusteluun ed. Paloheimon lisäksi, ehkä ovat myös olleet suunnilleen sama porukka, niin näkisin kyllä, että useammalta erilaiselta arvopohjalta tietyt edustajat ovat kokeneet, että tällaiset aloitteet, joita on tehty, ovat joko hyviä tai huonoja. Nimenomaan se, että nämä arvostiridat ovat suuria, herättää keskustelun, joka saattaa polarisoida, niin kuin tämäkin keskustelu tänään on polarisoitunut. Ja se kertoo varmaan aika paljon siitä, että keskustelua näistä asioista tarvittaisiin enemmän, jotta myös ne koordinaatit, joiden ympärillä keskustellaan, tulisivat selkeämmiksi ja ennakkoluulot vähenisivät.

Ed. Paloheimon (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Selvytyden vuoksi: minä en osallistunut avioliitossa tapahtuvaa raiskausta koskevaan keskusteluun laisinkaan, en yhdelläkään puheenvuorolla. Tämä tiedoksi ed. O. Ojalalle.

Ed. Hautala (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Nyt on varmaan jo aika pyytää anteeksi puheliaisuutta, mutta haluan ilmoittaa, että olen aivan samaa mieltä kuin ed. O. Ojala, että kansanedustajan täytyy kyetä kohtuullisessa määrin näkemään omia henkilökohtaisia kokemuksiaan laajemmalle, mikä ei tietenkään tarkoita sitä, etteivät kaikessa päätöksenteossa meidän henkilökohtaiset kokemuksemme ja tietomme vaikuttaisi siihen, kuinka me asioista päätämme. Minusta kyse ei ole henkilökohtaisista kokemuksista, vaan kyse on kansalaisoikeuksista, ihmisoikeuksista. Sen takia olen itse allekirjoittanut ed. Ojalan lakialoitteen.

Kyllä minä ainakin muistan sen keskustelun, joka liittyy seksuaalisiin kysymyksiin ja jossa ed. Paloheimon oli hyvin aktiivinen. Keskusteltiin nimittäin naisten rituaalisesta silpomisesta. Se-

kin tapahtui eräänä perjantaina suurin piirtein samoihin kellonaikoihin, jolloin näitä moraali-keskusteluja on ollut tapana käydä.

Ed. Halonen (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Minun mielestäni nimenomaan ed. Paloheimon tapa suhtautua tähän asiaan on ehkä pahimmin leimaava. Minun mielestäni on täysin ymmärrettävää, jos joku edustaja sanoo, että hänen tekee pahaa joku keskustelun aihe. Monelle muulle tekee pahaa esimerkiksi eräiden näiden puheenvuorojen kuunteleminen. Mutta minun mielestäni se, että leimataan ihmiset sen mukaisesti, uskaltavatko he ottaa osaa keskusteluun tai allekirjoittaa aloitteita, on pahimman laatuista.

Mutta väittäisin myöskin niin, että suhde asioihin, joista ei tiedä taikka joita ei tunne, on ihan samalla tavalla toisaalta ihmisiä kovasti kiihottava. Näkyy aivan selvästi se, että kun olen itse Euroopan neuvoston aborttiraportin tekijä, niin kaikkein innokkaimmat puhujat koko eurooppalaisella foorumilla tuntuvat olevan yli keski-ikäiset miehet, joiden ainakaan biologiseen kokemukseen ei voi kuulua abortin kokeminen. Silti heillä on erittäin varmat moraaliohjeet siitä, miten asiassa on käytäyttyävä. Minä sallin sen heille, ja minun mielestäni ihmisillä pitää olla mielipiteitä myöskin asioista, jotka eivät välttämättä koske heitä itseään. Sen sijaan katson, että hetero- ja homoseksuaaliset suhteet koskettavat kaikkia. Ei ole olemassa vähemmistöä ilman enemmistöä, jos silloin kun enemmistö haluaa rajat vähemmistöille, me myöskin samalla rajoitamme itseämme.

Ed. Paloheimon (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Selvytyden vuoksi huomautan, että tässäkin kysymyksessä minä en ottanut tähän lakiin itsessään kantaa laisinkaan. Silloinkin kun keskusteltiin naisten tai lasten silpomisesta, minä otin kantaa siihen kysymykseen pelkästään siltä kannalta, että on kulttuurieroja ja se täytyy ymmärtää ja vieraan kulttuurin arvoja on erittäin vaikea lähestyä, koska me olemme hyvin suppeasta näkökulmasta lähestymässä niitä asioita.

Ed. V. Luukkainen: Arvoisa herra puhemies! Olen kuullut tätä keskustelua ja ymmärtänyt, että ed. O. Ojala edustaa avaramielisyyttä ja tällaisia myönteisiä asioita. On tietenkin suuri vaara, että minut leimattaisiin ahdasmieliseksi, joten haluan heti aluksi sanoa, että olin vielä

ainakin ennen tätä keskustelua omasta mielestäni avaramielinen ja ainoa asia, mikä voi rajoittaa tätä avaramielisyyttäni, on henkilökohtainen vakaumukseni. Uskoisin, että ed. Ojala on sitä mieltä, että pelkästään se seikka, että vakaumuksellisista syistä olen ehkä eri mieltä kuin ed. Ojala, ei tee minua vielä ahdasmieliseksi.

Ihan juridisesti ajatellen tätä lakia ymmärrän, että on joitakin tapauksia, joissa on suuria vaikeuksia oikeudellisesti ratkaista kahden henkilön välisiä oikeussuhteita ja oikeastaan riippumatta siitä, onko kysymyksessä miehen ja naisen välinen oikeussuhde vai kahden miehen välinen oikeussuhde. Tämä lakialoite ei tarkastele tätä perusproblematiikkaa, koska se suorastaan evää selaiset parisuhteet, joissa olisi kysymys miehen ja naisen välisestä parisuhteesta. Eihän tällainen parisuhde välttämättä ole avioliitto tai avoliitto, ja kuitenkin se ei saisi minkäänlaista oikeudellista asemaa tämän lakiesityksen nojalla.

Toisaalta tämä lakiesitys ei salli myöskään sitä, että esimerkiksi kaksi vanhapoikaveljestä jotka pitävät yhdessä jotakin tilaa tai asuvat yhdessä, voisivat tulla tämän lain alaisuuteen. He eivät voisi saada suhdetta rekisteröidyksi ja he eivät voisi saada niitä oikeudellisia vaikutuksia, mitkä tämä laki muutoin parisuhteelle sallisi. Enkä ollenkaan ymmärrä, ed. O. Ojala, miksi näin on. Miksi sivuutetaan nämä kaksi riitelevää tai ehkä aikoinaan sopuisaa vanhaa veljestä? Itsekin tunnen tällaisia tapauksia: Lähellä 70:tä ikävuotta alkavat riidellä kaikesta keskenään, ovat ehkä harjoittaneet pikkuisen maataloutta, toinen on lypsänyt ja toinen on käynyt metsällä. Sitten kun he riitelevät kaikesta, niin täytyy sanoa, että laki yhteisomistussuhteesta ja sen purkamisesta on monella tavalla riittämätön laki eikä tämä lakiesitys tuo minkäänlaista apua tähän kysymykseen. Sen takia en oikein ymmärrä, mitä tässä itse asiassa tavoitellaan.

Toinen asia, jota pidän myös hiukan merkittävänä, jos ihan juristina tätä asiaa tarkastelen, on se, että sanotaan, että parisuhteen rekisteröinti ei edellytä asumista yhdessä eikä seksuaalisuhdetta. (Ed. O. Ojala: Eihän avioliittokaan edellytä!) — Minä en nyt sanonut sitä, mitä avioliitto edellyttää ja mitä ei, vaan sanoin, että tämä laki ei edellytä asumista yhdessä eikä seksuaalista suhdetta. — Voisi siis kysyä, mitä se edellyttää. Mitä se todella edellyttää. Tietysti voi sanoa, että se ei edellytä yhtään mitään. Kaksi miestä, jos he eivät ole veljeksiä keskenään, sehän nyt on rajattu ulkopuolelle, ja jos nämä miehet eivät ole

naimisissa, voi rekisteröidä parisuhteen. Lakiesityksen mukaan he saisivat nähdäkseni ne etuudet, jotka kuuluvat avioparille tai avoparille. Minusta se on kummallista. Täytyisi olla jokin mielekäs peruste sille, että kaksi miestä voisi saada taloudellisia etuja siksi, että he lähettävät jonkin rekisteröimisklausuulin jollekulle viranomaiselle. Miksi heidän pitäisi saada taloudellisia etuja tässä suhteessa? Tai jos he saavat, emmekö me sen jälkeen voisi antaa automaattisesti tällaiset taloudelliset edut kaikille, jotka haluavat nämä edut, jos he yhdessä haluavat.

Sitten en oikein ymmärrä sitä, että laissahan sorrettaisiin hirveästi niitä yksinäisiä ihmisiä, jotka jäisivät yksinäisinä parisuhteen tuomien etujen ulkopuolelle. Eikö voitaisi vahvistaa yksinäisen henkilön suhde muuhun yhteiskuntaan, rekisteröidä yksinäisen ihmisen asema ja antaa hänelle puolet niistä etuisuuksista, joita parisuhteessa oleva pari voisi saada. Jos kerran ei tarvitse asua yhdessä eikä tarvitse olla seksuaalisuhdetta, tarvitaanko jokin sellainen ajatuksellinen ystävyys, jokin toveruus tai tuttavuus tai mikähän tämä olisi? Minusta se olisi tärkeä asia tässä laissa. Vai riittääkö siihen vain se, että kaksi miestä keskenään baarissa toteaa, että hei, tiedätkös, että nyt on tullut uusi laki, että jos me rekisteröimme suhteemme, niin sitten saamme taloudellisia etuja? Ed. O. Ojala, tätäkö te tarkoittatte, että sitten he saavat taloudellisia etuja? Tai jolleivät he saa siitä minkäänlaisia taloudellisia etuja, miksi sitten ylipäättensä kannattaisi luoda tällainen järjestelmä, jollei sillä olisi mitään taloudellisia vaikutuksia? Sitä en oikein ymmärrä, mikä tässä on idea: punainen lanka.

Jokainen meistä ymmärtää, mikä avioliiton merkitys on yhteiskunnassa. Jokainen meistä suoralta kädeltä ymmärtää, että on painavia syitä, että yhteiskunnallisesti tuetaan avioliittoja, koska ilman avioliittoja, tai sanotaan nyt ainakin miehen ja naisen välistä suhdetta, maailmaan ei synny enää lapsia, ja jos tänne ei synny enää lapsia, niin me olemme jo hieman kiusallisessa tilanteessa. Vuonna 2030 Suomessa olisi ehkä enää vain 400 ihmistä. Joku kysyikin kerran, olisiko niistäkin puolet vielä kansanedustajia. Tämä olisi tietenkin kielteistä kehitystä, jos avioliittoja ei suosita eikä suosita sitä, että miehet ja naiset uhraavat valtavan määrän energiastaan suostumalla siihen, että vaimo synnyttää lapsia ja he yhdessä kasvattavat heidät. Se on kiusallista ja raskasta puuhaa monella tavalla. (Eduskunnasta: Kiusallista!) — Tietysti tämä on kolmen pojan ehkä vähän kipeäkin isän tunnus-

tuksia, ei se aina ole niin helppoa. — Joka tapauksessa se vaatii suuria uhrauksia. Ymmärrän, että yhteiskunta tukee näitä uhrauksia tukemalla avioliittoja ja tukemalla lapsiperheitä. Tässä esityksessä ei todellakaan sanaakaan sanota siitä, miksi pelkästään parisuhteen rekisteröinti toisi taloudellisia etuuksia ihmisille.

Kolmas asia, jota pidän periaatteellisenä ja vieläkin merkillisempänä, on se, että pohditaan kysymystä siitä, miten kirkko suhtautuisi samaa sukupuolta olevien vihkimisiin. Sanotaan, että kirkot siis vastustavat tätä, ja aloitteessa todetaan: ”Tämän ei kuitenkaan välttämättä tarvitse merkitä sitä, että parisuhteensa rekisteröineillä ei niin halutessaan olisi mahdollisuutta saada kristillistä siunausta suhteelleen. Lakialoitteen tulua hyväksytyksi kirkot joutunevat aikaa myöten tarkistamaan kantaansa ja hyväksymään virallisestikin siunauksen antamisen kahden samaa sukupuolta olevan henkilön parisuhteelle.”

Arvoisa herra puhemies! Ymmärrän niin, että nyt käsitellään hengellistä kysymystä. Uskallan siihen nyt puuttua ihan kaikessa rauhassa ottaen huomioon jo käydyt keskustelun pituuden. Aloitteessa lähdetään siitä ajatuksesta, että vaikka kirkko tällä hetkellä ei siunaisi esimerkiksi homoparia parisuhteeseen, niin aikaa myöten kirkon on pakko tehdä niin ja sitten on edetty tässä asiassa. Minua askarruttaa tällainen näkökulma. Jotenkin tulee mieleen, että lähellä vuotta 2000 on vielä jotenkin sellaista ajattelua, joka paljon enemmän muistuttaa taikauskaisuutta kuin mitään muuta. Minusta tämä on taikauskoinen ajattelu, että kirkko saataisiin jonakin päivänä siunaamaan jotakin ja että sillä olisi merkitys sinänsä. Ei kirkko ole ihmeellinen tai kuri, että jos vain saadaan kirkko tai joku kirkon papeista, ehkä sellainen pappi, joka itsekin elää vaikkapa homosuhteessa, siunaamaan jokin avioliitto, niin sitten olisi asiassa edetty hyvään suuntaan.

Ed. O. Ojala, itse ymmärrän asian niin, että kirkko ainakin periaatteessa on täällä vain ikään kuin palvelijan roolissa ja että kirkon tehtävänä on jollakin tavalla viestiittää niitä asioita, millä edellytyksillä Raamatun mukaan tietty asia voi saada siunauksensa tai olla saamatta sen. Mielestäni kysymys on siis siitä, että tämä ajatus pitäisi kytkeä siihen kysymykseen, voiko Jumala siunata tällaisia parisuhteita. Ei kai kirkko ole mikään taikalaitos, että sillä on pussissa siunauksia, joita voidaan antaa, kuten Raamattu käteen aina, kun vihitään. Peruskysymys liittyy siihen, että jos ylipäättänsä puhutaan kirkosta tai joistakin us-

konnollisista asioista liittyen kristilliseen siunaukseen, niin siunaus tarkoittaa, että Jumala siunaisi jotakin. Se on kaiken lähtökohta. Vaikka kirkko kieltäytyisi siunaamasta, niin jos Jumala siunaa, ed. O. Ojala, kaikki on onnellista. Ei kenenkään tarvitse pelätä sellaista asiaa, että kirkkoparka ei siunaa minua johonkin asiaan, jos Jumala siunaa ihmiselämän ratkaisuja.

Mutta juuri tässä suhteessa haluaisin sanoa, että ei ole olemassa mitään lupausta Raamatun pohjalta sille, että Jumala voisi siunata sellaisia ratkaisuja, jotka ovat hänen sanansa vastaisia. En nyt ollenkaan vastusta sitä, että ihmiset tekevät vastoin Jumalan sanaa, koska kuten on selkeästi käynyt esille, on loppujen lopuksi äärimmäisen harvan ihmisen vakaumus, että hän haluaa noudattaa Jumalan sanan opetusta omassa elämässään. (Ed. Jaakonsaari: Mistä te sen tiedätte?) — Minä tiedän sen, koska elämä on osoittanut sen. Me näemme suomalaisen yhteiskunnan elämän ja sen, mitä Raamattu opettaa, ja se, kuinka paljon ihmiset elämässään ei sanoin vaan teoin noudattavat Raamatun opetuksia. Se on sellainen todella pieni väki, joka näin tekee. — Tässä suhteessa on minusta aivan valtavan tärkeää ymmärtää, että jokainen voi tehdä todellakin, mitä itse haluaa, ja voi edetä näissä ratkaisuissaan mihin tahansa, mutta ei voi samanaikaisesti ajatella, että no joo, kunhan tässä nyt kirkko vielä saadaan mukaan tähän systeemiin, niin sitten elämä olisi hyvällä kohdalla näissäkin kysymyksissä.

Haluaisin aivan lopuksi tuoda vielä Lutherilta yhden ajatuksen, jota ehkä monet suostuvat kuuntelemaan tai ymmärtämään paremmin kuin jos lukisin suoraan Raamatusta joitakin ajatuksia. Tarkoitukseni on tuoda esille, että on olemassa valtava kahtiajako ja nyt kirkko hämmentää ihmiset luulemaan, että uskonto olisi se merkittävä kriteeri, jonka omaksumalla ihmiset voisivat olla paremmalla puolella hengellisissäkin kysymyksissä. Tällainen ajattelu on suurta huumetta kansalle. Uskonto on todella oopiumia kansalle, koska monet ihmiset, jotka ovat tietyn uskonnon kannattajia, luulevat, että uskonto voisi heidät pelastaa. Mutta tämä on tietysti kohtalokkain harha, joka suomalaisessa yhteiskunnassa on koskaan ihmisten tietoisuuteen levinnyt ja leviää kulovalkean tavoin vielä nykyäänkin.

Joka tapauksessa Luther totesi jo vuonna 1523 maallisesta esivallasta, luen tämän pätkän sanatarkasti, jotta tämä ei jättäisi mitään epäselvyyttä: ”Nyt meidän on jaettava Aadamin jälke-

läiset ja kaikki ihmiset kahteen osaan, joista toinen kuuluu Jumalan valtakuntaan, toinen taas tähän maailmaan. Kaikki, jotka eivät ole kristittyjä, kuuluvat tähän maailmanvaltakuntaan ja lainalaisuuteen, sillä koska vain harvat uskovat ja pienempi osa ihmiskuntaa elää kristillisellä tavalla ja on vastustamatta pahaa eikä itse tee pahaa, on Jumala muita varten perustanut Jumalan valtakunnan ja kristikunnan rinnalle toisen valtakunnan ja pannut sen lain miekan alaisuuteen. Siten he eivät voi tehdä pahaa, vaikka mielellään sitä haluaisivatkin, eivätkä missään tapauksessa voi tehdä sitä pelkäämättä, rauhassa ja onnellisina. Sen tähden Jumala on säättänyt nämä kaksi valtakuntaa, hengellisen, jossa Pyhän Hengen vaikutus luo kristittyjä ja vanhurskaita ihmisiä, ja maallisen, joka pakottaa epäkristilliset ja pahat ihmiset ulkonaisesti rauhallisiksi, halusivatpa he sitä tahi eivät.”

Nyt ymmärrän tämän Lutherin jaon perusteella, että oikeastaan tämä lainsäädäntö koskee todella sitä osaa, jossa nämä ihmiset, jotka eivät alistu Jumalan sanan opetukseen, siihen yksinkertaiseen sanomaan, jonka Raamattu kertoo näistä asioista, haluavat nyt luoda lainsäädäntöä ja haluavat ratkaista niitä ongelmia, joita syntyy itse asiassa sen kautta, että ensiksi on hylätty Jumalan sanan opetus.

On tietysti kaunista puhua vakaasta ja turvallisesta ihmissuhteesta. Se on tärkeää kaikissa ihmissuhteissa ilman mitään sukupuolieroja. Mutta vielä kauniimpaa olisi ymmärtää, että lainsäädäntö on vain häviävän pienellä tavalla koskaan kyennyt helpottamaan niitä puutteita, joita parisuhteissa esiintyy sen takia, että ihmisillä ei ole keskinäistä rakkautta toisiinsa nähden. Jos ei ole rakkautta, niin eivät siinä, ed. Outi Ojala, paljon lakialoitteet ja paljon mitkään suomalaiset lainsäädännöt auta.

Minusta tuntuu, että eduskunnassakin pitäisi joskus rehellisesti nähdä ja nöyrästi myöntää, kuinka marginaalisen pieni mahdollisuus meillä on lainsäädännön avulla lohduttaa ihmisiä, jotka kärsivät tuskaa ja ovat suurissa vaikeuksissa erilaisissa ihmissuhteissa. Meidän pitäisi ehkä jonakin päivänä nöyrästi myöntää, että me kykenemme niin häviävän vähän auttamaan, että meidän täytyisi ehkä uhratakin 90 prosenttia ajastamme sen puolesta, että ihmiset saisivat ns. lähimmäisenrakkauden toimimaan parisuhteissa. Jos se toimisi, se toisi suurenmoisemman avun, kuin suomalainen lainsäädäntö on tämän sadan vuoden aikana kyennyt koskaan tuomaan parisuhteisiin.

Tarkoitan tällä yksinkertaisesti sitä asiaa, että rakkaudesta kaikki puhuvat ja rakkautta kaikki ajattelevat, mutta Raamattu sanoo selvästi, että Jumala on rakkaus. Elleivät ihmiset ole kohdanneet Jumalaa henkilökohtaisesti, heillä ei välttämättä ole sitä rakkautta, jolla he kykenisivät rakastamaan lähimmäisiään. Jos heiltä puuttuu tämä kyky rakastaa lähimmäistään niin kuin itseään, eivät siinä auta kiellot ja käskyt. Olisi aivan kohtuutonta sälyttää ihmisten päälle sellaisia taakkoja, joita he eivät jaksa kantaa. Mutta kun taas ihminen tulee Jumalan rakkauden koskettamaksi, hänestä tulee vähän sellainen kuin putki, jonka kautta voi rakkaus virrata lähimmäisiin eikä ainoastaan lähimmäisiin, vaan niin kuin Luther sanoi, myös vihamiehiin nähden, kaikkiin ihmisiin nähden. Ei ole sellaista ihmistä, jonka pitäisi jäädä tämän rakkauden ulkopuolelle, vaan tämän pitäisi koskea kaikkia.

Sen tähden, herra puhemies, ymmärrän tämän lainsäädännön ja tämän ajatuksen, mutta minua murehduttaa vain se, että tässä ei ehkä nähdä sitä asiaa, kuinka paljon parempaan suuntaan koko tämä suomalainen yhteiskunta menisi, jos lähdettäisiin etsimään sitä, mikä on parisuhteiden perusongelma. Avioliittoastahan hajooa oikeastaan joka toinen, joka kolmas, eikä siinä näytä kirkon vihkimisillä ja siunauksilla olevan mitään relevanttia vaikutusta verrattuna muihin avioliittoihin. Jos lähdettäisiin siis etsimään perimmäisiä syitä näihin ongelmiin, miksi parisuhteissa menee niin huonosti, sitä kautta voitaisiin löytää paljon kestävämpiä ratkaisuja kuin tällaiset lainsäädännölliset keinot.

Ed. O. Ojala (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Mietin ensin, kommentoinko ollenkaan ed. Vesa Laukkasen puheenvuoroa. Mutta totean oikeastaan yhden ainoan asian tästä lopusta. Minusta on outoa enkä voi ymmärtää enkä hyväksyä sitä, mikä kyllä ei ole mitenkään yllättävää, kun kyseessä on ed. V. Laukkanen, mutta hän itse asiassa kytki oman puheenvuoronsa loppuosassa tunteet, kyvyn eettiseen ajatteluun, kyvyn rakkauteen ja vihaan ihmisen jumalsuhteeseen. Minusta se on hyvin erikoista. Siitä voi tehdä esimerkiksi sen johtopäätöksen, että ateistit eivät kykenisi tunteisiin, eettiseen ajatteluun, kokemaan rakkautta ja vihaa tai muita tunteita. Minusta se oli hyvin erikoista, mutta tyypillistä kyllä ed. V. Laukkaselle.

Ed. Andersson (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kun kuuntelin ed. V. Lauk-

kasen puhetta, niin olen monessa asiassa kyllä samaa mieltä, mutta siitä halusin käyttää vastauspuheenvuoron, kun hän sanoi, että lainsäädännöllä ei paranneta parisuhteiden edellytyksiä. Kuitenkin mielestäni on selvää, että jos ajatellaan vaikka homopareja tai lesbopareja, niin vielä silloin, kun minä nuorena miehenä aloitin yhteiskunnallisen työni erilaisissa järjestöissä, homoseksuaalisuus oli kriminalisoitu Suomen lainsäädännössä ja sitten se dekriminoidiin. Väitän, että sillä on pitimmällä tähtäimellä hyvin ratkaiseva merkitys, onko jokin asia kriminalisoitu vai onko se legalisoitu. Siinä vähitellen ihmisten normikäsitteet muuttuvat.

Sitten oli vielä homoseksualismi psykiatrisena diagnoosina diagnostisessa nomenklatuurassa mukana. Sekin poistettiin vasta noin 5—6 vuotta sitten. Silläkin oli suuri merkitys, koska silloin tunnustettiin, että homoseksuaalisuus on eräs normaali variaatio seksuaalielämästä. Nyt halutaan semmoista lainsäädäntöä saada aikaiseksi, missä parisuhde juridis-formaalisesti saa samat oikeudet ja velvoitteet kuin heterosuhde. Ed. V. Laukkanen sanoi, että tämä ei merkitse mitään. Ei se tietysti takaa mitään yksittäisten parisuhteiden onnellisuutta ja kestävyttä, mutta kyllä tämä vaikuttaa normatiivisesti yhteiskunnassa niin, että vähitellen eritasoinen diskriminaatio toivottavasti häviää.

Ed. O. R e h n (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! En puutu ed. V. Laukkanen raamatullisiin näkökohtiin, mutta sen sijaan en malta olla kommentoimatta paria seikkaa, joissa tuli ehkä hieman yksinkertaisia kytkentöjä esiin.

Ed. V. Laukkanen väitti jotain sen suuntaista, että kaksi miestä tavallaan sattumoisin haluaa rekisteröidä parisuhteen ilman, että heillä on mitään todellista syytä siihen. Pitäisin aika epätodennäköisenä, että pelkästään taloudellisten etujen vuoksi lähdetäisiin parisuhdetta rekisteröimään, koska vaatii kuitenkin aika lailla erikoislaatuista luonnetta ja rohkeutta, jos tämän kaltaisilla perusteilla kaksi miestä tai kaksi naista parisuhteen haluaa rekisteröidä.

Toiseksi on aika vaikea nähdä yhteyttä lapsiluvun, Suomen suvun jatkumisen, ja toisaalta homosuhteen rekisteröimisen sallimisen kanssa. Minun käsittääkseni kun asiaa katsotaan historian valossa, niin homoseksuaalisuutta on suhteellisen vakiomääräisesti esiintynyt. Siihen suhtautuminen ja näiden ihmisten kohtelu sen sijaan kyllä on muuttunut, mutta joka tapauksessa on aika vaikeaa perustella, että tämä millään tavalla

merkittävästi suomalaisten syntyvyyteen ja lapsilukuun sitä kautta vaikuttaisi. Tätä eivät tue myös ne kokemukset, mitä muualta Euroopasta on niistä maista, joissa homosuhteen rekisteröinti on mahdollista.

Herra puhemies! Suomea pidetään yleensä sivistysvaltiona, ja mielestäni lainsäädännössä pitää kansalaisille sivistysvaltiossa, oikeusvaltiossa, luoda tasavertaiset lähtökohdat. Koska homoseksuaalisuus on myöskin Suomessa yhteiskunnallinen realiteetti, on lähdettävä siitä, että tämä lakialoite on nimenomaan ihmisoikeuskysymys eikä sitä pidä tarkastella ensisijaisesti taloudellisten etujen näkökulmasta. Sen vuoksi pidän perusteltuna, että kahden samaan sukupuoleen kuuluvan henkilön parisuhteen rekisteröinti on paikallaan, se kuuluu sivistys- ja oikeusvaltioon.

Ed. V. L a u k k a n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Olisin mielelläni kuullut sen yksinkertaisen perustelun, miksi tämä parisuhde pitäisi hyväksyä, vaikka siihen ei liity edes yhdessä asumista eikä minkäänlaista seksuaalista suhdetta. Mitä siis siltä todella edellytetään, jotta nämä taloudelliset edut voidaan saavuttaa? Minusta on käsittämätöntä, että täällä ei yritetäkään vastata tähän.

Sen sijaan ed. O. Ojala viittaa ateismiin ja rakastamiseen. Ed. O. Ojala, Raamattu sanoo, että Jumala on rakkaus. Totta on myös, että siellä myös sanotaan, että hän antaa sateensa niin väärille kuin vanhurskaillekin. Siinä mielessä totta kai henkilöllä, joka sanoo, että minä en usko Jumalaan, on kyky rakastaa ja hän voi rakastaa, mutta se ei muuta sitä tosiasiaa, että se kyky, mikä hänellä on rakastaa, ja sen verran kuin sitä rakkautta riittää, on Jumalan lahja hänelle, täysin siitä riippumatta, että hän itse kiistää koko Jumalan olemassaolon. Eihän se tosiasia muutu siitä muuksi, minkä Raamattu ilmoittaa, että kaikki hyvät asiat ovat Jumalan suurta lahjaa, mutta kysymys on vain siitä, että ihminen, joka ei elä Jumalan yhteydessä, ei pääse vastaavalla tavalla ikään kuin ammentamaan tätä rakkautta ja kokemaan sitä rakkautta. Jos hän ei usko koko Jumalaan, ei hän voi kokea myöskään sitä, että Jumala rakastaisi häntä, ja se on tietysti valtava puute, jos ajatellaan sitä, että henkilön voidakseen rakastaa muita täytyy tulla ensiksi rakastetuksi. Sen takia nämä asiat kuuluvat aivan luontevalla tavalla yhteen. Totta kai niitä voidaan vääristellä, jos halutaan asia toisin ymmärtää.

Ed. Laakkonen: Arvoisa puhemies! Kaukana ollaan Suomenmaassa siitä ajasta, jolloin maamme lait olivat sopusoinnussa Jumalan kymmenen käskyn kanssa. On hyvin ikävä todeta, että monissa kohdin on jo poikettu tuolta Jumalan sanan osoittamalta tieltä. Tässä on minun mielestäni myös yksi syy siihen, miksi Jumalan siunaus ei enää lepää Suomen kansan yllä.

Tänään esittelyssä oleva vasemmistoliiton kansanedustajan Outi Ojalan lakialoite kahden samaa sukupuolta olevan henkilön parisuhteen rekisteröinnistä on henkisen ja hengellisen mädännäisyyden huippu. Aloitetta on tukemassa kansanedustajia vasemmistoliitosta, vihreistä, sosialidemokraateista ja jopa RKP:stä. Aloitteessa viitataan vastaavan lain valmisteluun Pohjoismaissa. Venäjällä, jota vasemmistoliitto aikoo on suurestikin ihaillut, ollaan näissä asioissa terveemmällä pohjalla. Siellä homoseksuaalisuus nähdään ongelmaksi, johon halutaan voimakkaasti puuttua. Jos jokin koko kansakunnalle paha ja tuhoisa asia on saamassa lain voiman jossain naapurimaassamme, onko se välttämättä tuotava myös meidän maahamme?

Katson, että homo- ja lesbosuhteen virallistaminen on tuhoisaa, koska se aiheuttaisi laillistetun kieroutuman perhesuhteissa, jolloin perheen asema yhteiskunnan perussoluna horjuisi. Kahden samaa sukupuolta olevan eli kahden homoseksualistin tai kahden lesbon suhteelle halutaan lakialoitteella samat oikeusvaikutukset kuin on avioliitolla. Homoille ja lesboille aiotaan lakialoitteen mukaan antaa samat perintöoikeudet, samat oikeudet verotuksessa ja sosiaali-eduissa kuin avioliitossa on, jopa vaaditaan oikeutta ottolapsen ottamiseen.

Lakialoitteessa esitetään myös, että ottovanhempi ja ottolapsi voisivat solmia rekisteröidyn parisuhteen, jos oikeusministeriö siihen antaa luvan. Jos siis homo- tai lesbopari adoptoi lapsen, voi heistä toinen myöhemmin esimerkiksi parisuhteen hajottua solmia rekisteröidyn parisuhteen, johon kuuluu myös seksuaalisuhde, ottolapsensa kanssa tämän täytettyä 18 vuotta, jos oikeusministeriö siihen antaa luvan. Avioliitossa tämä katsotaan vakavaksi rikokseksi, insteiksi. Jos tämä lakiesitys toteutuisi, voi niitä lapsiraukkoja, jotka voisivat tulla adoptoiduiksi homo- tai lesboperheeseen seksuaalisen hyväksikäytön uhreiksi, mikä myöhemmin lapsen aikuistuttua voitaisiin laillistaa! He saisivat täysin väärän perhekäsityksen ja sukupuolikäyttäytymisen mallin.

Maassamme elää lukuisia sisaruksia samassa taloudessa saman katon alla. Jos homo- ja lesbolaki hyväksyttäisiin, he jäisivät juridisesti eriarvoiseen asemaan lain ulkopuolelle lain suosiessa tunne-elämältään kieroutuneita homo- ja lesbosuhteita. Samoin maassamme asuu lukuisia samaa sukupuolta olevia yhdessä elämäntilanteeseen liittyvien syiden vuoksi, esimerkiksi toisen auttamismielessä. Heillä ei tarvitse olla mitään seksuaalisuhdetta. Luuletteko, että he lähtisivät rekisteröimään yhdessäasumisensa avioliiton omaiseksi suhteeksi jonkin homo- tai lesbolain perusteella? Tuskin monikaan lähtisi näin tekemään, ja he jäisivät silloin eriarvoiseen asemaan, mutta homo- ja lesboparit pääsisivät etuoikeutettuun asemaan.

Lakialoitteessa mainitaan myös siitä, että parisuhteen rekisteröinti ei edellytä asumista yhdessä. Tämähän on vähin vaatimus, joka asetetaan, kun avioliittoa rinnastetaan avioliittoon. Jos yhteistaloutta ei ole, jäävät monet etuisuudet nykyisellään saamatta. Jos lakialoite toteutuisi, menisivät homo- ja lesboparit huomasti avioliiton ja avioliiton edelle etujen saamisessa.

Ed. O. Ojala mainitsee aloitteessaan kirkkojen vastustavan samaa sukupuolta olevien vihkimistä. Onneksi näin on! Luulen, että hylkäisin kirkon jäsenyyden, jos tämäkin täysin Raamatun vastainen asia otettaisiin käyttöön kirkon piirissä. Ed. O. Ojala toivoo kuitenkin, että homo- ja lesbosuhteille olisi mahdollista saada kirkollinen siunaus. Jos kirkko erehtyisikin sellaisen antamaan, ei sillä kuitenkaan tulisi olemaan siunausta sanan varsinaisessa merkityksessä. Siunaus yleensä seuraa Jumalan sanan noudattamista.

Olisin tässä yhteydessä lukenut kokonaan sen kohdan, jonka ed. Kallis jo täällä luki. Luen kuitenkin nuo tärkeimmät jakeet uudelleen siitä, mitä Raamattu sanoo näistä asioista: "Siksi Jumala on jättänyt heidät häpeällisten himojen valtaan. Naiset ovat vaihtaneet luonnollisen sukupuoliyhteyden luonnonvastaiseen, ja miehet ovat samoin luopuneet luonnollisesta yhteydestä naisiin ja heissä on syttynyt himo toisiaan kohtaan. Miehet ovat harhautuneet harjoittamaan keskenään säädttömyyttä ja saavat ansaitsemansa palkan." Nämä jakeet osoittavat sen, että Jumala ei hyväksy tällaisia suhteita ja tällaisille suhteille ei myöskään löydy Jumalan siunausta.

Mielenkiintoinen on myös eräs Raamatun paikka, jossa puhutaan hivuttavasta taudista, hivutustaudista: "Herra lyö teitä hivuttavalla taudilla, kuumeella ja tulehduksilla —." Mie-

lenkiintoista on keskustelu tällä hetkellä homoseksuaalisuudesta ja aidsista, ja aids-sairauteen liittyvästä hiv-viruksesta.

On olemassa myös homoseksualisteja, jotka Jumalan sanan avulla ovat heränneet ajattelemaan, ettei homous ole Jumalan sanan mukaista vaan sen vastaista. He ovat sitä mieltä, että homous ei johdu mistään geeniperinnöstä vaan se on oma valinta, väärä valinta, joka aiheuttaa monia ongelmia. He haluavat saada apua ongelmaansa tavoitteena sisäinen parantuminen ja eheytyminen. Heitä auttamaan on perustettu Aslan-yhdistys, joka on pystynyt auttamaan monia itsetuntovammaisia homoja eheytyään ja tervehtymään sekä pääsemään terveille pohjalle seksuaalisessa käyttäytymisessä.

Arvoisa herra puhemies! Esittelyssä oleva lakialoite on malliesimerkki siitä, missä ajassa Suomen kansa kulkee henkisessä ja hengellisessä mielessä. Kun ei tunneta Jumalan sanaa, harhaudutaan yhä kauemmas pois terveeltä perusarvojen pohjalta. Onko jo tultu tänne asti, moni varmaan ihmettelee. Vaikka edellisen hallituksen asettama perheasiaintoimikunta onkin esittänyt esittelyssä olevan lakialoitteen kaltaisia näkökantoja, luotan, että tämä hallitus ei lähde aloitteen mukaiselle linjalle.

Ed. H a l o n e n (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Siitä huolimatta, että olemme nyt Suomen kansan valitseman eduskunnan täysistunnossa emmekä evankelis-luterilaisen tai minkään muunkaan kirkkokunnan kokouksessa, otan oikeudekseni kyllä sanoa, että kuunnellesani edustajien V. Laukkasen ja Laakkosen puheenvuorot toteaisin, että onneksi on kyllä kristillisessäkin perheessä monenlaisia jäseniä. Tunnen itse huomattavasti enemmän ymmärtämystä ed. V. Laukkasen käyttämään puheenvuoroon, jossa sekä ihminen, Jumala-suhde että myöskin parisuhde katsotaan tavallaan itselliseksi suhteiksi ilman, että ne tarvitsevat instituutioiden siunauksia.

Mutta toisaalta tietysti on niin, että jos kerran yhteiskunta on katsonut valtaväestönsä eli heteroseksuaalisen suhteen osalta — ei pelkästään lasten vuoksi vaan myös parisuhteen osalta — aiheelliseksi rekisteröidä ja liittää siihen erilaisia etuisuuksia, niin silloin kyllä tietysti tasaveroinen kohtelu edellyttäisi, että myös sellaisilla vähemmistöillä, jotka yhteiskunta hyväksyy, voi olla nämä samat oikeudet.

Mutta mitä tulee siihen, etenevätkö perhetoukunnan esittämät nämä ja muut ajatukset,

niin toivon syvästi, että aivan samalla tavoin kuin tämä laajapohjainen hyvin monia näkökulmia edustanut toimikunta työssään pääsi monella tavoin kompromissiehdotuksilla kuitenkin eteenpäin tässä asiassa, asiat etenevät aikanaan. Uskonpa, että niitä koettelemuksia, joita Suomen kansalla on, on kyllä väärin osoittaa tuonne ylöspäin, muutoin kuin suoraan Aleksanterinkadun sivuun. Maalla on sellainen hallitus kuin se ansaitsee, ja eduskunta antaa sille luottamuksensa niin kauan kuin hyväksi katsoo, ja tämän maan asiat ovat kiinni maallisesta hallinnosta, mitä me nyt ympärillämme katsomme, ja onneksi eduskuntakin on valittu niistä päättämään.

Ed. H a a v i s t o (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kuunneltuani ed. Laakkosen puheenvuoroa rupesin miettimään laajemminkin, millaiseen lainsäädäntötyöhön johtaisi, jos lainsäädäntötyötä jouduttaisiin tekemään erilaisten Raamatun tulkintojen pohjalta, ja minkälaisten teologisten riitojen keskellä me täällä olisimme, jos kaivaisimme nyt omia tulkintojamme kustakin pykälästä esiin. Sivulauseessa voin sanoa, että itselleni on ainakin ajatuksellisesti lähempänä se kristillinen traditio, joka lähtee lähimmäisenrakkauden ajattelusta ja jossa emme ole toistemme tuomareita vaan pikemminkin toisiamme tukemassa.

Mutta mielestäni, olivatpa lähtökohdat kristilliset tai muut, oikeusvaltion kuvaan kuuluvat tietyt periaatteet, erilaisten vaihtoehtojen hyväksyminen, erilaisten vaihtoehtojen tukeminen ja se, että yhteiskunta ei voi yksittäisiä yksilöitä painaa alaspäin tai vaikeuttaa heidän tekemiään valintoja, joista ei muille ole minkäänlaista haittaa. Tässä mielessä ed. O. Ojalan lakialoite on tärkeä, ajankohtainen ja sitä pitäisi täällä viedä eteenpäin. Mutta tällä tiellä, jota ed. Laakkonen viitoitti, luulen, että mitään ei ole voitettavissa, tämän tyyppisellä argumentaatiolla.

Ed. V. L a u k k a n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Selvyiden vuoksi vain sanon, että se, mitä lausuin, oli itse asiassa vain yksinkertainen perustelu sille, miksi henkilökohtaisesti en tue tällaista kehitystä. En siis usko, että mainitsemillani perusteilla olisi Suomen etu tuoda tällainen lainsäädäntö, lukuunottamatta sitä aivan juridista tarkastelua, miten kahden vanhanpojan väliset riitaisuudet ratkaistaan, mutta se ei sisälly tähän lakialoitteeseen, tai ylipäätänsä miten kahden henkilön yhteisomistussuhteet ratkaistaan.

Toisekseen minua ei järkytä millään tavalla tämä laki sinänsä ja sen ehkä läpimeneminenkin. Ei se minua järkytä, eikä se minusta muuta mitään tosiasioita enää uudeksi, koska tähän on vain ilmaisua siitä, jos se menee läpi, miten kansa ajattelee näistä kysymyksistä. Ei se minua järkytä millään tavalla.

Mitä tulee kysymyksen lähimmäisenrakkaudesta, mistä ed. Haavisto puhui, olen aivan samaa mieltä. En halua tuomita yhtäkään henkilöä, joka haluaa solmia homosuhteen tai on jo solminut jnp. Ei tässä ole tietenkään kysymys mistään tuomitsemisesta, koska se on jokaisen henkilön oma asia. Mutta puutuinkin vain siihen, että ei Raamatun pohjalta voi samanaikaisesti uskoa siihen, että Jumala siunaisi tällaiset ratkaisut. Sen verran uskallan sanoa, että Raamattu ei anna sellaiseen ajatukseen minkäänlaista lupaa, vaikka pyhä kirkko antaisi minkälaiset siunaukset. Se oli yksi asia vain jonka halusin tuoda esiin.

Ed. Haloselle sen verran, että te ajattelette niin, ettei ole Jumalasta riippuvaista, miten Suomella menee, mutta jos te luette Jesajan kirjan 29 luvun 13 ja 14 jakeet, niin te näette, että Jumalan sanan mukaan on välitön yhteys sillä, kuinka kansa on siunattu, ja sillä, kuinka se noudattaa Jumalan käskyjä.

Ed. L a a k k o n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Haloselle haluan huomauttaa, että meillä toki on maallinen hallinto ja maallisia asioitahan me täällä enimmäkseen käsittelemme. Olen kuitenkin sitä mieltä, että jos kaiken taustalla olevat kristilliset arvot alkavat pahasti horjua — ne ovat jo alkaneet horjua — olemme erittäin huonossa tilanteessa. Näin minä uskon kristillisen vakaumukseni pohjalta.

Ed. Haavistolle haluan huomauttaa, että puheenvuorossani en ollenkaan halunnut tuomita näitä, jotka ovat homoseksualisteja tahi lesboja. Heille pitää tietenkin osoittaa rakkautta, ja mainitsin puheenvuorossani mm. Aslan-yhdistyksestä, joka tekee työtä nimenomaan näiden ongelmaisten kanssa.

Ed. H a l o n e n (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Minä vielä toistan sen, että kansanedustaja valitaan eduskuntaan säättämään lakeja, päättämään budjetista ja myöskin joko äänestämään luottamusta taikka kaatamaan hallituksia.

Tässä istuntosalissa suurin osa kansanedustajista on evankelis-luterilaisen kirkon jäseniä, ja niistäkin jotka eivät ole, useimmat ovat vielä

tänä päivänä kuitenkin kristillisen vakaumuksen omaavia. Tämä on toinen asia. Minusta näitä asioita ei pitäisi liian korostetusti tuoda tähän saliin, joka kuitenkin käsittelee lainsäädäntöä ja sitä, miten yhteiskunta tulee suhtautumaan erilaisiin asioihin.

Sen vuoksi voin sanoa sen ääneen, vaikka olen allekirjoittanut ed. O. Ojalan lakialoitteen, että mielestäni on täsmälleen kirkkokuntien oma asia, miten ne suhtautuvat näihin asioihin. Pikemminkin olen käsittänyt, että ed. O. Ojalan lakialoitteessakin oli ennuste siitä, miten tulee käymään. Tästähän meillä on jo esimerkkejä, myöskin kristillisistä kirkkoista Euroopassa, että ilmiöiden yleistytessä niissä myöskin ilmenee erilaisia kannanottoja ja mm. pienemmissä kirkkokunnissa on jo ollut toisen tyyppistä suhtautumista, kuin mikä meidän valtakäsityksemme on. Mutta se on pikemminkin ennuste. Se asia ei kuulu eduskunnalle.

Ed. H a u t a l a (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Olen samaa mieltä kuin ed. Halonen. Ed. Laakkonen mielestäni yrittää nyt saada meidät kaikki ikään kuin omaan uskoonsa ja maailmankatsomukseensa. Kuitenkin jos ajattelemmme, että kaiken taustalla pitäisi olla kristillisten arvojen, niin miksipä ei, mutta silloin ne täytyy kyllä tulkita hyvin periaatteellisina ja laajoina.

Tietyllä tavalla voi sanoa, että sellaisten kristillisten arvojen kuin solidaarisuuden ja lähimmäisenrakkauten ja jopa suvaitsevaisuuden pitäisi olla koko länsimaisen yhteiskuntajärjestyksen eräänä juonteena. Mutta emme voi kaikki allekirjoittaa samaa tulkintaa niistä kristillisistä arvoista, mikä ed. Laakkosen tulkinta. Kun tämä ei ole kirkolliskokous eikä tämä asia kuulu kirkolliskokoukselle eikä tässä edes käsitellä yleensä kirkon piiriin kuuluvaa asiaa, olen sitä mieltä, että kyse on ihmisten kansalaisoikeuksista ja sitä kautta kristillisten arvojen toteuttamisesta, että ihmisellä täytyy olla oikeus elää ihmisarvoista elämää.

Ed. P u i s t o (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Haluan myös vastata ed. Laakkoselle. Paheksun sitä tapaa, jolla käsittelette kristillisyyttä ja jonka turvin luotte kantojanne. Loukkaatte muita salissa olevia kristittyjä ja kirkon luottamustoimissa toimivia rajoittamalla kristitty-käsitystänne.

Haluan sanoa myös ed. Laakkoselle ja muille, jotka ovat täällä tänään Raamattua siteeranneet

ja siihen perustuen tuoneet käsityksiään ilmi: Toivon, että niidenkin lakien kohdalla, kun te silmää räpäyttämättä äänestätte hallituksen puolesta ottaen pienimmiltä, vähäisimmiltä ihmisiltä pois etuuksia, te silloinkin muistatte, mitä Raamattu sanoo. Toivon, että se ed. Kalliksen tietokoneelta löytyy silloinkin.

Ed. V. Laukkanen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Täällä on nyt viitattu kristilliseen vakaumukseen, ja minusta se on juuri se seikka, miksi täällä voidaan hetken ikään kuin luodata, miten Raamattu suhtautuu tällaiseen kysymykseen. Täällähän juuri väitetään, että täällä on kristillisen vakaumuksen omaavia ihmisiä. Mutta minusta kristillisen vakaumuksen keskeisin peruspilari on se, että Jumalan sanalla Raamatulla on ehdoton auktoriteettiasema kaikkeen muuhun nähden. Jos tämä ei ole kristillisen vakaumuksen lähtökohta numero yksi, niin mikä se sitten on? Ymmärrän niin, että on tietysti erikseen uskonto ja puhuminen kristillisyydestä ikään kuin jollakin yleisellä tasolla, mutta minä ymmärrän, että kristinuskolla perinteisesti on tarkoitettu sitä, että uskotaan Jumalan sanaan. Luulisin, että kaikki, jotka ovat uskontunnustuksia tehneet — itse en kuulu kirkkoon enkä sellaisia yleensä tee — ja jotka kuuluvat kirkkoon, käsittääkseni tunnustavat uskovansa Jumalan sanaan ja siihen, että se on ainutlaatuisessa asemassa, kun mietitään, mikä on oikein ja mikä on väärin. Tässä suhteessa en ymmärrä, etteikö lainsäädännössä voida ottaa huomioon, että jotkut kansanedustajista ottavat vakaumukseensa sen näkökulman, minkä Raamattu tuo tähän. (Ed. Puisto: Kautta linjan!) — Aivan niin, totta kai kautta linjan ja pyrkimys on tietysti johdonmukaisuuteen.

Toinen asia on sitten se, että on tietysti valtava määrä ihmisiä jotka eivät halua kulkea tätä tietä, ja se on aivan ymmärrettävää. Ehkä suurin syy on kristittyjen huono esimerkki, siis todellisten kristittyjen, en puhu mistään näennäskristityistä. Heidän huono esimerkinsä ja ehkä huono elämänsä on antanut niin huonon todistuksen, että ei ole vetovoimaa riittävästi tälle sinänsä hyvälle sanomalle.

Ed. Laakkonen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Suomen kansasta yli 90 prosenttia on kristittyjä. Olisi aivan luonnollista, että maamme lait olisivat kristillisiä.

Ed. Hautalalle haluan huomauttaa, että puheenvuorollani en tietenkään halunnut saada

uskoon muita kansanedustajia. Olisi tietysti hyvä asia, jos näin kävisi, mutta se on Jumalan teko. Joku kansanedustaja ei voi saada toista uskoon. Tietysti voi näitä asioita esillä pitää, mutta kuitenkin se on loppujen lopuksi Jumalan teko. Myönnän toki, että solidaarisuutta ja lähimmäisenrakkautta löytyy muissakin kuin kristityissä. Jumala on pannut jokaisen sydämeen omantuntonsa äänen, ja sitä kautta se toimii kyllä myös muissakin ihmisissä, mikäli sitä ei ole paadutettu.

On selvää myös, että kun eduskuntaan tuodaan lakialoite, joka on niin selvästi Raamatun vastainen, niin myös ne, jotka tuntevat jonkun verran Raamattua, käyttävät puheenvuoron ja vastustavat tätä, koska emme kerta kaikkiaan voi hyväksyä tällaisia. Tämä on myös minun kantani.

Ed. Puistolle haluan huomauttaa, että en halua millään tavalla rajoittaa kristitty-käsitettä. Jokainen voi olla omasta mielestään kristitty, mutta loppujen lopuksi Jumala näkee, kuka on todellinen kristitty, ja viimeisellä tuomiolla se lopullisesti ratkaistaan.

Ed. Hassi (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. V. Laukkanen vetosi siihen, että kristityn on pidettävä Raamattua ylimpänä auktoriteettina. Siitä, miten pitkälle tässä asiassa mennään, on myös hyvin erilaisia versioita eri maissa ja eri aikoina. Olen kuullut sellaisen esimerkin, että eräässä Yhdysvaltain osavaltiossa, jossa jollain tiukalla kristillisellä lahkolla oli paljon vaikutusvaltaa, oli joskus voimassa laki, jonka mukaan piin likiarvo on 3, koska Raamatussa niin sanotaan. Piin arvohan on siis ympyrän kehän suhde sen halkaisijaan, joka on 3,14 ja sitten niin monta desimaalia kuin jaksaa siihen perään. Kolmonen on ollut hyvä arvaus siihen aikaan, kun Raamattu on keksitty, mutta nykyaikaista tekniikkaa kehitettäessä tämä likiarvo ei enää riitä. On myös hirveän monia tällaisia ihmisten tapoihin ja käyttäytymiseen liittyviä asioita, joita on jouduttu suhteellistamaan. Esimerkiksi käsitys naispappeudesta on yksi näistä asioista.

Mutta kaikkein eniten minua oikeastaan ihmetyttää se, kun vedotaan Raamattuun ihmisten elämänvalintoja koskeissa asioissa, mihin unohtui armo. Olen parhaillaan lukemassa kirjaa nimeltä Suomalainen ahdistus, joka kertoo viime vuosisadan herätysliikkeistä Suomessa, ja olen saanut siitä sen käsityksen, että esimerkiksi körttiläisen herätysliikkeen vetovoima perustui

siihen ajatukseen, että syntinen saa armon. Tällä perusteella ihmettelyn suuresti sitä, että kristillisyyttään esiin tuovat edustajat haluavat toimia tuomareina toisten ihmisten elämänvalinnoissa.

P u h e m i e s : Keskustelemme ed. O. Ojalan lakialoitteesta, joka koskee kahden samaa sukupuolta olevan henkilön rekisteröityä parisuhdetta.

Ed. J a a k o n s a a r i (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Ojalan lakialoite on nostanut tällaisen fundamentalistisen keskustelun, joka varmasti on tarpeen joskus käydä Suomen eduskunnassakin.

Ed. Laakkoselle haluan historiallisena tosiasiana kertoa, että Pohjois-Suomessa on elänyt Korpelan liike, joka kirjaimellisesti toteutti — sanon: kirjaimellisesti toteutti — Vanhan testamentin oppeja. Siitä on tehty näytelmä Jerusalemin tanssi. Tuo historiallinen Korpelan liike, joka 30-luvulla oli Pohjois-Suomessa, päättyi siihen, että osa joutui mielisairaalaan, osa vietiin vankilaan, koska Vanhan testamentin oppeihin kuuluivat esimerkiksi lapsiuhrit ja monet muut asiat. Se kertoo siitä, että jos ihminen ei käytä Jumalan antamaa järkeä, vaan lukee Raamattua irrottamalla sen siihen kuuluvasta historiasta, se on aiheuttanut hirvittäviä kärsimyksiä maailmassa, niin kuin teidän ”kristillinen” vakaumukseenne aiheuttaisi myös toteutuessaan hirvittäviä kärsimyksiä Suomessa, koska aika kova ihmiskuva ja kova yhteiskunta ja tuomitseva yhteiskunta ja ihmiskuva sisältyi ed. Laakkosen maailmankuvaan.

Minusta ed. O. Ojalan lakialoite täyttää ne kristilliset arvolähtökohdat, joita itse arvostan. Ja kun tämä Suomen maallinen ja hengellinen johtaja, presidentti Koivisto on nostanut profeetta Aamoksen esiin, niin esimerkiksi profeetta Aamos toteaa seuraavasti: ”Mutta oikeus virratkoon kuin vesi ja vanhurskaus kuin ehtymätön puro.” Minusta oikeuden ja vanhurskauden näkökulmasta ed. Outi Ojalan lakialoite on erittäin perusteltu ja myös hyvin kristillinen.

Ed. V. L a u k k a n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Täällä on tärkeätä nähdä tämä erottelu nyt siinä, miten argumentoidaan, onko joku asia nähtävä oikeana vai vääränä. Ed. Hassi kysyi tässä yhteydessä, missä on armo. Ei tässä tarvita mitään armoa siinä vaiheessa, kun keskustellaan siitä, mikä on oikein ja mikä on väärin Raamatun sanan pohjal-

ta. Jeesus sanoi itse, että ”te olette kuulleet kirjoituksia, että alkää tehkö huorin, mutta minä sanon teille, että joka katsoo naista himoiten, on jo sydämessään tehnyt huorin”. Ei siinä tarvita mitään armoa, että Jeesus sanoo, että on väärin katsoa naista himoiten ja että on silloin jo tehnyt sydämessään huorin. Armo tulee vasta siinä vaiheessa ajankohtaiseksi, kun henkilö tunnustaa, että katsopas vain, on tullut vähän syyllistyttyä tämänkin kiellon rikkomiseen. Siinä tarvitaan armoa eikä auta mikään muu kuin armo.

Ed. Hassi kysyi armoa, mutta tuntuu, että tämä kristitty maa ei ymmärrä edes perusasioita Raamatusta, koska koko Raamatun sanoma on juuri armossa. Me kaikki, kun me tarkastelemme omaa elämäämme Raamatun valossa, olemme kerta kaikkiaan niin loputtoman syntisiä ja toivottomia, että ei ole mitään muuta vaihtoehtoa kuin tämä armo, mutta olisi aivan väärin sotkea armo ja asiat, niin kuin se, mikä on oikein ja väärin, toisiinsa.

Siksi täällä ei nyt ole kysymys siitä, että ihmisiltä vaadittaisiin tai heitä velvoitettaisiin tekemään jotakin, mitä he eivät halua. Oli vain tällainen yksinkertainen sanoma, että koska Raamattu ei hyväksy tällaisia asioita, niin ei Raamattu myöskään siunaa eikä sallisi ikään kuin, että tällaiset asiat tulisivat Jumalan siunauksiksi. Tämä oli se yksinkertainen asia, jonka halusin tuoda esiin.

Ed. L a a k k o n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Kristillisyyden nimessä on ollut monenlaisia lahkoja ja harhaoppeja aikojen kuluessa niin Suomessa kuin muuallakin maailmassa. Jos he olisivat toimineet todella Raamatun sanan pohjalta, niin ei olisi tällaisia ilmentymiä tapahtunut, niin kuin mm. Korpelan liikkeessä. (Ed. Jaakonsaari: He toimivat!) — Haluan huomauttaa ed. Jaakonsaarelle, että jos he toimivat Vanhan testamentin mukaan, niin he ovat väärässä. Nykyään elämme Uuden testamentin mukaan. Uusi testamentti täydentää Vanhaa testamenttia, ja me kristityt panemme yleensä enemmän painoa Uudelle testamentille, jos haluamme käytännön ohjeita elämäämme. (Ed. Jaakonsaari: Ahaa!) — Korpela-esimerkki oli ihan räikeimpiä esimerkkejä tässä harhaoppien sarjassa. Tämä osoittaa sen, että pitäisi tuntea entistä paremmin Raamattu, niin ei lähde mihinkään harhoihin mukaan.

Ed. A i t t o n i e m i : Arvoisa puhemies! Ed. V. Laukkasen innoittamana tunnustan heti syn-

tini ja ilmoitan, että minä olen tänäänkin lievästi himoiten katsonut useatakin naishenkilöä.

Mutta itse asiaan mennäkseni minua haasteltiin taannoin erääseen televisio-ohjelmaan ja minulle jäi se tunne, että haastattelijä halusi minun lausuvan jyrkkiä näkemyksiä homoista ja lesboista. Hän erehtyi siinä, koska minä olen lähtenyt näkemyksissään siitä, että Luoja kaikessa viisaudessaan on tehnyt asennusvirheitä ja asentanut nämä piuhat erälle ihmisille, joita sittemmin lesboiksi ja homoiksi kutsutaan, hie-man väärin. Näin ollen nämä ihmiset joutuvat elämään lopun elämänsä siinä olotilassa. Näin ollen vaikka ei hyväksy homoja ja lesboja, niin tietysti kohtuullista ja kristillistä on kuitenkin ymmärtää heitä, mitä yhteiskunnassa ei kyllä kovin laajalti tapahdu.

Siitä huolimatta, herra puhemies, tämä lakiesitys kärjistetysti ohjaa siihen suuntaan, että eräänä päivänä ilmari ja jalmari voisivat kesä-häissä astua perintöryijyn päälle talon pihalla ja heidät vihittäisiin pyhään avioliittoon; tässä nyt toki puhutaan vain rekisteröintitoimenpiteestä. Tämän tyyppiseen institutionaaliseen suuntaukseen ei ole mitään järkeä, koska tästä suuntauksesta puuttuvat kaikki sen vaatimat tunnusmerkit. Se, että yhteiskunnassa ymmärretään entistä paremmin poikkeavien ihmisten olosuhteet, heitä ymmärretään, ei merkitse sitä, että asiaa pitäisi viedä tähän suuntaan eikä pidä viedäkään. Tämä on minun näkemykseni asiasta. Siitä huolimatta, että heitä ei pidä vihkirijyille viedä eikä siihen suuntaan, minä muuten toivotan kyllä ilmareille ja jalmareille sekä hetoille ja hINTRIKOILLE onnea ja menestystä. Aamen!

Ed. O. O j a l a : Arvoisa puhemies! En aio ed. Laakkosen hyvistä yrityksistä huolimatta provo-soitua minkäänlaiseen teologiseen tai uskonnol-liseen väittelyyn täällä. Olen sanonut, että jokai-sella on oikeus omaan vakaumukseensa, mutta nyt me olemme eduskunnassa ja me puhumme lainsäädäntötyöstä.

Haluun lukea pienen sitaatin perhetoimikun-nan mietinnöstä eduskunnan pöytäkirjaan kes-kustelun saattamiseksi mielestäni asialliselle pohjalle: "Kun nainen ja mies haluavat perustaa perheen, yhteiskunta antaa heille mahdollisuu-den solmia avioliiton. Oikeudellisesti avioliitto merkitsee sopimista siitä, että osapuolten suhtee-seen sovelletaan avioliittolain säännöksiä. Niissä on ennakoitu myöhemmin mahdollisesti eteen tulevia ongelmia ja pyritty niiden oikeudenmu-kaiseen ratkaisuun. Samaa sukupuolta olevilla

parikumppaneilla ei ole tätä mahdollisuutta. Koska homoseksuaaleilla on samanlainen tarve yhteiselämänsä sääntelyyn ja oikeussuojaan kuin heteroseksuaaleilla, voidaan havaita, että yhden-vertaisuus lain edessä ei ole toteutunut. Avioliit-to on paitsi oikeudellinen myös sosiaalinen, eeti-nen ja uskonnollinen instituutio. Avioliiton oikeudellinen sääntely ei enää nykyisin pyri yllä-pitämään tiettyjä eettisiä tai uskonnollisia katso-muksia, vaan sen tavoitteena on suhteen kestäes-sä syntyvien käytännöllisten kysymysten ratkai-seminen. Tämän vuoksi ei voida nähdä eettisiä tai uskonnollisia esteitä sille, että samaa suku-puolta olevien parisuhteita säännellään."

Tämä varmasti vastasi myös ed. Vesa Lauk-kasen kysymykseen, miksi tämä lakialoite on tehty. Hän yritti väittää, että hän ei saanut siitä selvää. Se lähtee siitä, että homoilla ja lesboilla eräissä tapauksissa on aivan samanlainen tarve kuin heteroillakin virallistaa suhteensa. Tämä yhteiskunnan tulisi heille sallia, aivan kuten monet puhujat ovat täällä todenneet. Jos me kunnioitamme ihmisoikeuksia, jos me pyrimme tasa-arvoon, jos me olemme sivistysvaltio, niin tämä mahdollisuus meidän tulisi homoille ja lesboille myös samalla tavoin sallia. Ei siis pidä paikkaansa ed. Laakkosen väite siitä, että tällä lakialoitteella jollakin tavalla homo- ja lesbopa-rit saatettaisiin etuoikeutettuun tilaan. Asia on juuri päinvastoin. Heille annettaisiin samanlai-nen mahdollisuus kuin heteroillakin on.

Arvoisa puhemies! Kun kuunteli täällä käytyä keskustelua, joltakin osin esitettiin toiveita ja näkemyksiä siitä, että lakialoite ei täällä etenisi. Näin voi tietysti olla. En tiedä, kuinka merkittä-vä sanansija kristillisillä hallituksessa on. RKP:n edustaja ja ainakin yksi keskustapuoluelainen on osallistunut tähän keskusteluun, ja näistä kah-desta ryhmästä olettaisin löytyvät halua viedä asiaa eteenpäin, näin ainakin toivon. Kokoo-muslaisista ei yksikään käyttänyt puoltavaa pu-heenvuoroa salissa, mutta uskoisin, että kokoo-musryhmästä saattaisi löytyä yksittäisiä henki-löitä, jotka voisivat asiaa edistää ja ajaa.

Kun ed. Laakkonen myös totesi, että meidän ei tarvitse juosta muiden Pohjoismaiden perässä, niin en minäkään tarkoita, että kaikissa asioissa tarvitsee juosta Pohjoismaiden perässä. Mutta kun tätä keskustelua on käyty vuosikymmeniä muissa Pohjoismaissa, niin on tietysti hyvin ou-toa se, että meillä näistä asioista on vaiettu hyvin pitkään.

Kuten ed. Ulla Anttila totesi, nimenomaan tämä eduskunta on uskaltanut puhumaan

myös seksuaalisuuteen liittyvistä asioista ja aroista asioista kuten perheväkivallasta, raiskauksista ja nyt myös homoista ja lesboista. Toivon, että se joukko, joka ed. Mäkelän mukaan oli liian suuri tämän asian käsittelyn yhteydessä, kasvaisi ja lisääntyisi täällä, joskin olen hänen kanssaan aivan samaa mieltä siitä, että myös muista tärkeistä asioista pitää puhua. Mutta en voi yhtyä siihen hänen näkemykseensä, että kun maassa on taloudellinen lama, niin tämän kaltaisille asioille ei riittäisi tilaa. Jos haluamme edistää ihmisten oikeuksia ja mahdollisuuksia, niin aina on tilaa näiden asioiden rinnakkaiselle hoitamiselle. En tiedä, mihin pois-olevat kansanedustajat ovat täältä rynnistäneet. Ehkä he ovat nyt yrittämässä saada tämän maan taloutta parempaan kuntoon, ja sille voi toivottaa tietysti menestystä, mutta ei se tee tätä asiaa yhtään sen vähämerkityksisemmäksi.

Arvoisa puhemies! Vielä eräs sitaatti perhetuomioikunnan mietinnöstä. Kun sanoin aikaisemmin, että perhetuomioikunta on lähtenyt siitä, että lainsäädännössä eri perhemuotoja tulisi kohdella neutraalisti, niin siinä todetaan: "Neutraalisuusperiaate on ollut pohjoismaisen perhetta koskevan oikeuspolitiikan peruspilareita 70-luvulta alkaen. Sillä tarkoitettiin alkujaan tavoitetta, jonka mukaan avioliittoa oli poistettava etuoikeutettu asema perhemuotojen joukossa. Oli pyrittävä eroon lainsäädännöstä, joka aiheutti tarpeetonta vaivaa ja räsitystä niille, jotka avioliittoa solmimatta hankkivat lapsia ja perustivat perheen. Avio- ja avioliiton sääntelyä koskevasta lähtökohdasta neutraalisuusperiaate on myöhemmin laajentunut käsittämään myös samaa sukupuolta olevien parisuhteet. Tanskassa ja Ruotsissa toteutettu homoseksuaalisten parisuhteiden sääntely perustuu ajatukseen, että kaikissa parisuhteissa syntyy käytännöllisiä kysymyksiä, jotka lainsäätäjän on ratkaistava mitään parisuhteen muotoa suosimatta tai syrjimättä."

Siitä tässä lakiesityksessä on myös kysymys, ettei syrjittäisi homoja ja lesboja. Olen aivan varma siitä — en muista kuka edustaja käytti tästä puheenvuoron — että vaikka tämä lakiesitys meni lävitse ja homoille ja lesboille sallittaisiin parisuhteensa rekisteröinti, niin tässä yhteiskunnassa, tässä suomalaisessa yhteiskunnassa, joka edelleen on monelta osin hyvin ahdasmielinen, vaatisi silti tavatonta rohkeutta uskaltaa käyttää tätä mahdollisuutta ainakin, jos on uskominen moniin täällä puheenvuoron käyttäneisiin kansanedustajiin.

Puhetta on ryhtynyt johtamaan ensimmäinen varapuhemies Paakkinen.

Ed. Aittoniemi (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Yritän muotoilla puheenvuoroni niin, että se täyttää vastauspuheenvuoron kriteerit.

Ed. O. Ojalan tänne tuomasta keskustelusta täytyy toisaalta sanoa, että se on jollakin tavalla piristävä aineksen lamakeskustelun välissä. Niin kuin sanottu, homojen ja lesbojen kysymykset ovat sellaisia, joista yhteiskunnassa aina puhutaan arkaillen, häveliäästi tai sitten vihan vimmassa. Niin kuin aikaisemmassa puheenvuorossani totesin, täytyisi ajatella vähän, mikä on tässä asiassa totuus. Toisin sanoen minäkään en hyväksy heitä, mutta minun on pakko heitä ymmärtää, koska he eivät voi sille mitään, että he ovat poikkeavia. Mutta se, että asiaa vietäisiin tähän suuntaan, mitä ed. O. Ojala on esittänyt, on tietyllä tavalla mahdottomuus.

Totean vastauspuheenvuoron tyyppisesti ed. Ojalan näkemykseen vielä sen, että myös homoilla ja lesboilla on oikeus siviilioikeudellisiin sopimuksiin, jotka täyttävät sen aukon, mitä lakialoitteessa on muodollisesti yritetty paikata, oikeus asua yhdessä jne. Toisin sanoen hänen lakiesityksensä, joka on perusteellisesti virhe-suuntainen instituution kannalta katsottuna, ei toisi näille poikkeaville ihmisille mitään sellaista oikeudellista etua, mitä heillä ei nykyisen lainsäädännön mukaan olisi saatavissa.

Ed. V. Laukkane (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Ed. O. Ojala oli nyt jo hieman erisävyisesti esillä lakiesityksensä kanssa. Hän puhui vain siitä, ettei syrjittäisi homoja ja lesboja. Mutta itse lakialoite tähtää siihen, että he saisivat huomattavia etuja, samat edut kuin aviopari saisi. Vaikka he eivät asuisi yhdessä, vaikka heillä ei olisi edes mitään seksuaalista suhdetta, he saisivat vain nämä edut. Se on täysin käsittämätöntä. Ed. Ojala ei kerta kaikkiaan tähän juridiseen, lainsäädännölliseen, tärkeään kysymykseen millään tavalla ota kantaa, miten niin tämä olisi tärkeää ja oikeutettua.

Saman komitean mietinnön viimeisellä sivulla todella sanotaan, että näiden "tulisi voida niin halutessaan rekisteröidä parisuhteensa ja siten liittyä normistoon, joka on olemassa parisuhteessa esiintyviä oikeusongelmia ja parisuhteen purkautumistapauksia varten". En kiistä ollenkaan sitä. Olen jo sanonut sen, ed. Ojala, että

kahden ihmisen välinen oikeusongelma tulee voida ratkaista pätevällä tavalla. Mutta te olette tässä lakialoitteessa rajanneet esimerkiksi kaksi vanhaapoikaa tai kaksi vanhaapiikaa tai jonkun vanhan miehen ja jonkun vanhan naisen välisen oikeussuhteen riidat, vaikka he eivät olisi avioliitossa ja avoliitossa. Tämä on täysin puutteellinen siinä suhteessa, että tässä ei nähdä oikeusongelmiin liittyvää problematiikkaa siinä laajuudessa kuin pitäisi nähdä. Tämä on ollut kritiikkiäni, ei suinkaan se, että puoltaisin syrjintää, vaan se, että ei tulisi antaa sellaisia taloudellisia etuja, jotka kuuluvat avioliittoille, keille tahansa, jotka ne itselleen haluavat saada.

Ed. H a s s i (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Voin iloiten todeta, että yhdestä asiasta tässä yhteydessä olen ed. V. Laukkasen kanssa samaa mieltä, ja se on se, että ei minunkaan mielestäni ole mitään perustetta syrjiä sellaisia samaa sukupuolta olevia yhdessä asuvia ihmisiä, joiden yhdessä asuminen perustuu johonkin muuhun kuin yhteiseen sukupuolisuhteeseen, mutta eihän tämän epäkohdan korjaamista ole mitenkään välttämätöntä tehdä juuri tällä lailla. Siitä voidaan säätää ihan erikseen. Kyllähän sekä hallituksen että kansanedustajien lakiesityksiä toki tässä eduskunnassa käsittelyn aikana voidaan muuttaa. Jos esitys todella pääsee varsinaiseen käsittelyyn, niin ed. Laukkanen esittämä näkökulmahan voidaan ottaa huomioon.

Ed. O o j a l a (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Minä en usko, että ed. V. Laukkanen ei olisi kuullut tai ymmärtänyt, mitä sanoin, mutta toistan vielä, kun hän jatkuvasti tivaa ja jankkaa. Aloitteemme mukaan nimenomaan homo- ja lesboparit voisivat rekisteröidä parisuhteensa ja saada samat oikeudet kuin aviopari, vaikka eivät asuisi yhdessä ja vaikka heillä ei olisi sukupuolista kanssakäymistä. Tämä on mahdollista, kuten ed. Vesa Laukkanen tietää, myös avioliiton solmineiden kohdalla. Heidän ei tarvitse asua yhdessä eikä mikään kontrollikomitea käy katsomassa, onko heillä seksuaalista kanssakäymistä.

Mitä tulee vanhapoika-asiaan, jonka ed. Laukkanen nyt toisen kerran otti esille, niin sanoin puheenvuorossani, mikäli ed. Laukkanen sattui kuuntelemaan, sen minkä nyt toistan sanata tarkasti: "Kahden samaa sukupuolta olevan rekisteröityä parisuhdetta koskevan lain säätäminen ei ole esteenä lainsäädännölle, joka käsittelee samassa taloudessa asuvien asemaa ja oikeuksia,

mm. yhteistä omaisuutta. Oikeusministerin ilmoituksen mukaan oikeusministeriössä on viireillä hanke sellaisen sääntelyn aikaansaamiseksi, joka koskee yhteisen kotitalouden piiriin kuuluvan omaisuuden jakamista yhteistalouden purkauksessa."

Sen takia, ed. Laukkanen, en ole katsonut tarpeelliseksi sisällyttää mitään tämän tyyppisiä. Asia, jonka minä olen lakiesityksessä nostanut esille, koskee nimenomaan sitä, että homot ja lesbot voisivat virallistaa suhteensa rekisteröidyn parisuhteen kautta avioliitonomaiseen suhteeseen.

Ed. V. L a u k k a n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Tässä on nyt kysymys vain kerta kaikkiaan siitä, että lakialoitte ei tässä muodossa aseta minkäänlaisia kriteereitä tälle parisuhteen rekisteröinnille. Kuitenkin sillä saavutetaan merkittäviä taloudellisia etuja. Sitä en kerta kaikkiaan ymmärrä ja toistan sen vielä kerran, että, ed. O. Ojala, kun te teette lakialoitteen, te voisitte selittää sen ytimen. Jos ei asuta yhdessä, ei ole sukupuolielämää, laki ei aseta mitään muutakaan vaatimusta, niin silloin riittää — lakialoitteen pohjalta kerta kaikkiaan riittää — että rekisteröidään vain kahden miehen tai kahden naisen välillä tällainen suhde, saavutetaan sillä merkittäviä taloudellisia etuja. Sitä en ymmärrä, miksi tämä pitäisi hyväksyä, ellei sen suhteen edellytyksenä ole jotakin sellaista, joka olisi yhteiskunnallisesti myönteistä ja hyvää.

Toisaalta voi tietysti sanoa, että jos avioliitto tuetaan tietyillä perusteilla ja sitten on sellaisia avioliittoja, jotka eivät tosiasiaa vastaa enää todellisuutta — ihmiset eivät asu enää yhdessä eikä heillä ole mitään kanssakäymistä ym. — silloin minusta on aivan oikein esittää kritiikkiä myös tätä kohtaan. Mutta ei tämän epäkohdan avulla voida ratsastaa siten, että hyväksytään uusia epäkohtia, vaan argumentaation pitäisi olla juuri päinvastainen. Myös tällaisissa tapauksissa, vaikka olisi näennäisesti avioliitto, on perusteetonta antaa tukea samassa mielessä kuin perinteiselle avioliitolle, jos siinä ei ole jäljellä mitään muuta kuin muodollisuudet.

Ed. U. A n t t i l a : Arvoisa puhemies! Mielestäni on kiinnostavaa, että ed. Vesa Laukkanen näkee koko kysymyksen viimeksi käydyssä keskustelussa lähes pelkästään juridisena. Jos nyt laadittaisiin ensimmäistä kertaa Suomessa avioliittolaki, niin ilmeisesti ed. Laukkanen laatisi

sille hyvin suuret kriteerit eli parisuhdetta ja siihen kelpuutettavia henkilöitä jouduttaisiin arvioimaan uudelta kannalta. He joutuisivat kenties avioliiton solmiessaan käymään läpi sellaisen vihkikaavan, jossa vannotaan tiettyjä osia, jotka eivät nykyisin vihkikaavoihin kuulu. Tältä mielestäni tämä, mitä ed. Laukkanen nyt edellyttää ed. Ojalan ym. lakialoitteelta, lähinnä kuolosta.

Mielestäni se, mikä on parisuhteen sisältö, mitkä muodot se tarkoittaa, on tässä suhteessa elävien ihmisten sisäinen asia, ovat he sitten avioliitossa, avoliitossa tai muunlaisessa parisuhteessa, ja esimerkiksi tunnesuhteen syvyyttä tai muuta vastaavaa on hyvin vaikea säädellä sellaisin kriteerein, että sitä voitaisiin laittaa mihinkään juridiseen sanamuotoon. Tällä perusteella koen, että esitetty kritiikki ei ole niinkään itse esitystä vaan nimenomaan tätä juridista kaavaa kohtaan. En tiedä, onko ed. Laukkaalla sitten takana jotain sellaisia ajatuksia, joiden kautta hän haluaisi tätä esitystä kritisoida, mutta joita ei tohdi tuoda ilmi vaan pukee ne tällaiseen juridiseen muotoon.

Ed. O. Ojala: Arvoisa puhemies! Jälleen kerran palaan siihen, niin kuin ed. U. Anttilakin tässä juuri totesi, että avioliiton solmimista on helpotettu maassamme. Ei tarvita enää mitään kihlautumista eikä vastaavia järjestelmiä, ei kukaan kontrolloi esimerkiksi, ei avioliiton solmimisen edellytyksiä vaadita selvitettyä eikä siihen todellakaan tarvita mitään vannonuksia ja sitoumuksia sen enempää. Tässä ei esitetä yhtään sen lievempiä ehtoja kuin avioliiton solmimiselle, samanlaisia ehtoja.

Kun ed. V. Laukkanen yritti väittää, että kaksi miestä baarissa saavat päähänsä, että taloudellisten etujen takia kannattaa rekisteröidä parisuhde, niin minusta se on suorastaan halventavaa. Kuten sanottu, niin varmasti mikäli tämä lakiesitys menisi lävitse, ne jotka rekisteröisivät parisuhteensa, tekisivät sen todella pitkän harkinnan jälkeen nimenomaan lähtökohtana se, että heillä on pysyvä läheinen ihmissuhde, jonka he haluavat virallistaa siten, että se saa avioliitonomaiset puitteet.

Ed. V. Laukkanen: Arvoisa rouva puhemies! On selvää, että lainsäädännössä, mitä täällä nyt on peräänkuulutettu, täytyy ottaa huomioon tällaiset mahdollisuudet, jotka kaikki voivat tulla tämän lain piiriin ja millä edellytyksillä. Enkä vielä kerta kaikkiaan ymmärrä, min-

kä lain pykälä tai momentti sallisi minkäänlaista rajausta siinä suhteessa, vaan periaatteessa muodollisesti riittäisi täysin, että ketkä tahansa kaksi henkilöä ilmoittautuisivat rekisteriin.

Jos pidetään halventavana ajatella, että jotkut henkilöt taloudellisesti hyötyisivät tästä, että se on halventavaa ajattelua, totean, että ei kai se nyt ole niin halventavaa, kun tiedämme, että myös taloudellisten etujen vuoksi murhataan ihmisiä ja tehdään paljon muuta huomattavasti räikeämpää kuin se, että käydään rekisteröimässä jokin tietty suhde, jotta saadaan sillä taloudellisia etuja.

Mitä tulee tähän vihkikaavajuttuun, niin se nyt oli jo todella kummallista. Vaikka en ole kuin kerran vihitty, niin se vihkikaava, jonka silloin sanelin, oli täysin hyvä ja moitteeton, eikä siinä ole tietenkään mitään moittimista.

Enkä suinkaan perää tällaista puolta, koska avioliitto on instituutio, joka on koko yhteiskunnan perusta eikä avioliiton suhteen tähän mennessä ole ollut minkäänlaista riitaa, mitä se tarkoittaa, kun kaksi ihmistä menevät naimisiin. Vaikka he eivät lausuisi muuta kuin "tahdon", niin jokainen ymmärtää, mitä tämä instituutio pitää sisällään. Mutta jos oikeusjärjestelmään tuodaan uusi instituutio nimeltä parisuhde, niin on itsestään selvää, että täytyy lainsäädännöllisesti jollakin tavalla kartoittaa, ketkä kaikki tulevat tämän parisuhteen piiriin, ketkä saavat sen edun. Kuten sanoin, esitetty lainsäädäntö sallisi kaikissa tapauksissa parisuhteen rekisteröinnin ilman minkäänlaista edellytystä tai edes tarkoitusta sen parisuhteen osalta.

Ed. Hassi: Arvoisa puhemies! Ed. V. Laukkanen juuri totesi, että vihkikaava, jolla hänet vihittiin, oli hyvä. Se, mitä avioliitto pitää sisällään tai mitä sen oletetaan pitävän sisällään, sanotaan juuri vihkikaavassa. Ymmärtääkseni jos kaksi samaa sukupuolta olevaa henkilöä vihitaan avioliittoon, korkeintaan jotkut maininnat miehestä ja vaimosta tarvitsee siinä muuttaa, mutta itse emotionaalinen ja muu ydin säilyy aivan samana. Määritelmä ja ne kriteerit, joita hän perää, ovat siinä.

En mahda mitään sille, että ed. V. Laukkanen puheenvuorot asiasta jatkuvasti tuovat mieleeni esimerkkejä muista maista ja toisista ajoista. Esimerkiksi monissa Euroopan maissa on aikoinaan ollut tapana, että kun pari menee naimisiin, niin häyön aamuna he ripustavat ikkunaansa lakanan, jotta koko seutukunnan väki saa lakanasta nähdä sen, että he ovat olleet sukupuoliyh-

teydessä, ja merkit siitä, että vaimo oli neitsyt häyönä. Tällaista kontrollointia siitä, onko aviopuolisojen välillä todella sukupuolielämää, on joskus harrastettu ja sitä on pidetty ihan normaalina, mutta Suomesta tällainen kontrolli on lopetettu jo kauan sitten myös heteroseksuaalisia avioliittoja solmivien ihmisten välillä. En näe mitään perustetta siihen, ettei samaa luottamusta ihmisiin, siihen, että he itse tietävät, mitä tekevät ja tekevät sen vastuullisesti, voi kohdistaa kaikkiin ihmisiin.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemiesneuvoston ehdotus hyväksytään ja asia lähetetään lakivaliokuntaan.

3) Ed. Hassin ym. lakialoite n:o 5 laiksi tuloverolain muuttamisesta

Valiokuntaan lähettäminen

Ensimmäinen varapuhemies: Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetettäisiin valtiovarainvaliokuntaan.

Keskustelu:

Ed. Hassi: Arvoisa puhemies! Tämä lakiesitys käsittelee taloutta ja on näköjään huomattavasti vähemmän mielenkiintoinen kuin seksuaalisuutta käsittelevä lakiesitys, mikä sinänsä on ihan tervettä ja oikein.

Tämän lakiesityksen lähtökohtana on kolme asiaa. Ensinnäkin ajatukseni on kohtuullistaa sellainen epäkohta yksityishenkilöiden verotuksessa, jonka ihmiset kokevat erittäin epäoikeudenmukaiseksi, nimittäin se, että heidän jo keran verotetusta tulostaan joudutaan maksamaan vero toiseen kertaan, jos he maksavat palkkaa toiselle. Toiseksi tarkoitus on parantaa ihmisten valinnan mahdollisuuksia eli tehdä muillekin kuin upporikkaille mahdolliseksi hankkia oma-toimisesti kotiinsa sellaisia palveluja, joissa he muutoin joutuisivat turvautumaan yhteiskunnan apuun. Kolmas ajatus on vähentää houkuttava pimeän työn tekoon eli sitä kautta lisätä valtion verokertymää ja vähentää työttömyyskorvauskuluja.

Esitykseni ajatus on siis se, että yksityisellä henkilöllä tai perheellä olisi mahdollisuus vähentää verotettavasta tulostaan palkka- ja työnantajakulut, jotka aiheutuvat siitä, että he palkkaavat kotiin lastenhoitajan, huonokuntoista van-

husta hoitavan henkilön tai muuta hoidon tarpeessa olevaa omaista hoitavan henkilön tai sitten kotiin liittyviä remontti- ja muita töitä tekemään jonkun ihmisen. Pidän todennäköisenä, että uudistuksen vaikutus julkistalouteen olisi myönteinen, koska se ensinnäkin pienentäisi jonkin verran yhteiskunnan tarjoamien ja yhteiskunnan kustantamien palvelujen kysyntää, toiseksi se toisi suuren osan nyt pimeänä tehtävästä työstä päivänvaloon ja verotuksen piiriin ja kolmanneksi se vähentäisi aiheettomien työttömyyskorvausten maksua.

Euroopan yhteisössä on yritetty tehdä tutkimuksia ns. pimeän työn laajuudesta ja näiden tutkimusten perusteella on arvioitu, että pimeän työn arvo on noin 3 prosenttia bruttokansantuotteesta. Suomeen sovellettuna tämä merkitsisi, että pimeän työn arvo olisi noin 15 miljardia markkaa vuodessa. Suuryöttömyyden arvioidaan lisänneen pimeän työn tekoa, mutta esimerkiksi työministeriöllä ei ole kovinkaan täsmällisiä arvioita tai oletuksia siitä, miten laajaa se Suomessa on. Mutta jos esimerkiksi 1 prosentti Suomen työttömyysturvamenoista valuu selaisille ihmisille, jotka todellisuudessa tekevät töitä mutta pimeästi, se merkitsee noin reilun 200 miljoonan markan vuosittaista aiheetonta menoa.

Tärkeä syy sekä pimeään työnteekoon että pimeään työllistämiseen on se, että silloin kun työ tehdään kaikkien virallisten taiteen sääntöjen ja paragrafien mukaan, siihen kohdistuu erittäin ankara maksurasitus, joka tuntuu kohtuuttomalta varsinkin, kun maksajana on yksityinen kotitalous.

Olen laskenut kaksi esimerkkiä, joista molemmissa työnantajan sosiaalikuluiksi on arvioitu 30 prosenttia palkasta. Ensimmäisessä esimerkissä sekä työnantajan että työntekijän keskimääräinen veroprosentti on 40, ja tällöin kustannukset työllistämisestä kertautuvat seuraavasti: Jos perhe maksaa työllistetylle 1 000 markkaa käteen, bruttopalkkana tämä merkitsee 1 667 markkaa, josta kokonaiskulu työnantajalle sosiaalikuluneen on vähän yli 2 100 markkaa. Jotta työnantaja pystyisi tämän summan nettona pulittamaan, hänen täytyy ansaita bruttona 3 600 markkaa, mikä maksaa hänen työnantajalleen melkein 4 700 markkaa. Eli voidakseen maksaa esimerkiksi lapsenhoitajalleen 1 000 markkaa käteen on tuotettava omalle työnantajalle arvoa yli 4,5-kertainen määrä.

Tämä kustannusten kertaantuminen on vielä jyrkempää, jos veroprosentti on korkeampi. Jos

kummankin, sekä työnantajan että työntekijän, marginaalivero on 65 prosenttia, jokaista 1 000:ta markkaa kohti, joka palkatulle ihmiselle maksetaan käteen, joudutaan maksamaan bruttona 2 857 markkaa ja sosiaalikuluihin kokonaiskulu työnantajalle on 3 714 markkaa. Jotta hän voisi maksaa tämän nettosumman, hänen tarvitsee ansaita bruttona 10 600 markkaa, mikä maksaa hänen työnantajalleen suunnilleen 13 800 markkaa.

Eli jos kohtalaisen isotuloinen ihminen, jolla on siis korkea marginaalivero, palkkaa vaikkapa kirvesmiehen, jolla riittää hyvin töitä — mikä tietysti tänä aikana ei ole kovin tavallista, mutta sellaisiakin aikoja on nähty — ja jos molempien marginaalivero on tämä, niin silloin työnantajan täytyy tuottaa omalle työnantajalleen melkein 14-kertaisesti arvoa siihen verrattuna, mitä kirvesmies saa käteen.

Tätä kustannusten kertautumista kutsutaan kansantaloudessa sisäiseksi tulliksi. Se estää kansalaisia teettämästä työtä toinen toisillaan, ja samalla se estää teettämästä työtä sillä, joka sen parhaiten osaa. Esimerkiksi, jotta vaikkapa kirvesmiehen kannattaisi palkata muurari kesämökkityömaalleen, muurarin pitää osata tehdä homma suunnilleen kymmenen kertaa paremmin tai nopeammin kuin kirvesmiehen. Jos hän osaa tehdä sen vain viisi kertaa nopeammin tai paremmin, silloin häntä ei kannata palkata, jos palkkaaminen tehdään ihan virallisesti eikä pimeästi.

Sisäinen tulli johtaa siis siihen, että työtä eivät välttämättä tee ne, jotka sen parhaiten ja tehokkaimmin osaavat, eli sisäinen tulli haittaa kansantalouden joustavuutta ja tehokkuutta. Lisäksi sisäinen tulli johtaa siihen, että melkein jokainen tekee ja teettää työt pimeästi silloin, kun siihen vain suinkin on mahdollisuus. Tämä aiheuttaa valtiolle verotulojen menetyksiä ja mm. työttömyysturvan väärinkäyttöä, ja lisäksi sillä on tietenkin lainkuuliaisuutta rappeuttava vaikutus.

Työministeriö on ilmoittanut aikovansa tutkia työttömyysturvan väärinkäytöksiä tehostamalla työttömien valvontaa. Mielestäni yhteiskunnan kannalta paljon mielekkäämpää olisi puuttua pimeän työn ongelmaan toista kautta eli tehdä virallinen työ nykyistä kannattavammaksi potentiaalisten pimeiden työnantajien eli käytännössä lähinnä yksityisten kotitalouksien kannalta. Jos lapsenhoitajan tai remonttimiehen palkan ja muut työnantajakulut saa vähentää omasta verotettavasta tulostaan, kovin harva

enää sen jälkeen haluaa maksaa pimeitä palkkoja ja ottaa muita pimeänä työnantajana toimimiseen liittyviä riskejä.

Tästä yksityisten kotitalouden oikeudesta vähentää työnantajakulut verotettavasta tulostaan on perinteisesti puhuttu vain kotiapulaisten ja lastenhoitajien kohdalla. Tämäkin on ihan tärkeä puoli asiaa. Tunnen hyvin perinteisen vastaargumentin eli sen, että kyseessä on tulonsiirto rikkaille, ja tämä onkin osittain totta. Ne hyvin harvat perheet, joilla tänä päivänä on varaa palkata kotiinsa apua, esimerkiksi lastenhoitaja, ovat todella varakkaita. Asian toinen puoli on se, että ehdottamani uudistus tekisi lasten, vanhusten, vammaisten ym. hoitoa tarvitsevien omaisten hoitajien palkkaamisen mahdolliseksi monta kertaa nykyistä suuremmalle joukolle. Enkä pysty käsittämään, mitä järkeä yhteiskunnan kannalta on siinä, että verotuksella estetään hoitajien palkkaaminen kotiin niiltä perheiltä, joilla siihen olisi varaa, jos esittämäni uudistus toteutuisi, mutta joilla ei ole varaa ilman tätä uudistusta. Useimmissa näistä tapauksista verovähennys tulee yhteiskunnan kannalta paljon halvemmaksi kuin yhteiskunnan itse järjestämä ja pääosin maksama vastaava palvelu.

Tällä en ollenkaan tarkoita sitä, että minulla olisi mitään yhteiskunnan organisoimisia ja kustantamia palveluja vastaan. Kyse on nimittäin myös siitä, että yhteiskunnan järjestämät palvelut eivät koskaan voi vastata kaikkiin niihin tuhansiin, ehkä miljooniin erilaisiin elämäntilanteisiin, joita ihmisillä ja perheillä on.

Minusta yksi tärkeä periaate hyvinvointivaltion rakentamisessa, jota en suinkaan pidä lamasta huolimatta menneisyyteen jääneenä asiana, on se, että turva, jota yhteiskunta ihmisille tarjoaa, ei saa pakottaa ihmisten elämää kaavamaisiin muotteihin. Ei esimerkiksi pidä edellyttää sitä, että kaikki pienten lasten vanhemmat käyvät töissä samaan kellonaikaan. Sehän merkitsee sitä, että pienten lasten vanhemmilta, käytännössä lähinnä äideiltä, kielletään sellaiset työt, joiden puristaminen säännöllisiin työaikoihin on mahdotonta. Tällaista esimerkiksi luova työ enimmäkseen on, ja jos ei nyt suoraan kielletä, niin ainakin suuresti hankaloitetaan tuollaisen työn tekemistä, jos ainoa päivähoitomahdollisuus on päiväkotit, jonka aukioloajat ovat ne, mitkä ovat, ja joihin vanhempien työtilanteet eivät voi vaikuttaa. Esimerkiksi itselläni tämä on aikoinaan ollut hyvin kipeä ongelma silloin, kun lapseni olivat päivähoitoikäisiä.

Kysymys on mielestäni ihmisten itsemääräämisoikeudesta. Hyvä yhteiskunta tarjoaa ihmisille valinnanvaraa eikä valikoi tukea saavia sen mukaan, millaisia elämän valintoja nämä tekevät. Tällainen asenne julkisten palvelujen kehittämisessä on omiaan myös kannustamaan ihmisiä omatoimisuuteen. Se merkitsee sitä, että ihmisille annetaan mahdollisuus itse keksiä omatoimisia ratkaisuja oman elämänsä tilanteisiin. Tämä merkitsee myös sitä, että edesautetaan sitä, että tällaisiin oma-aloitteisiin ratkaisuihin liittyvä ihmisten aloitteellisuus ja muut luovat voimavarat otetaan entistä paremmin yhteiskunnan käyttöön. Mielestäni se antaa mahdollisuuden myös yhteiskunnallisen innovatiivisuuden kehittämiseksi hoiva-alueella. Innovaatiosta puhutaan mielestäni yleensä aivan liian yksipuolisesti vain tekniikkaa ja teollisuutta koskevana. Myös meidän arkemme ja ihmisten toinen toisilleen osoittama hoiva ja hoivan tarpeessa olevien ihmisten hoivan järjestäminen ovat sellaisia asioita, jotka tarvitsevat innovaatioita. Innovaatioita edistää se, että parannetaan ihmisten mahdollisuuksia itse kehittää omiin elämäntilanteisiinsa soveltuvia ratkaisuja.

Ed. Hautala: Arvoisa puhemies! Olen allekirjoittanut ed. Hassin lakialoitteen ja pidän sitä tärkeänä ensiksikin siksi, että se aidosti luo työtä ja työtilaisuuksia ja antaa ihmisille toimeentulomahdollisuuksia. Tämähän on, kuten tiedämme, suomalaisen yhteiskunnan polttavin ongelma, johon pitäisi löytää uusia ratkaisuja.

Periaatteellisella tasolla pidän tärkeänä sitä, että tällä lakialoitteella halutaan tunnustaa kotitalouksien asema talouden todellisena kivijalkana. Tämä yhteiskunta olisi romahtanut jo moneen kertaan, ellei täällä tehtäisi ilmaista työtä kotitalouksissa hoivatyön parissa. Mielestäni yksi ratkaisu työttömyysongelmaan on, että tätä epävirallista taloutta, josta suurin osa tapahtuu kotitalouksissa, otetaan sillä tavalla käyttöön kuin ed. Hassi lakialoitteella haluaa. Tähän suuntaanhan on itse asiassa edetty, kun

on haluttu säätää perhehoitajille ja vaikkapa kotirouville sosiaaliturvaa. Meidän täytyy tunnustaa epävirallisen sektorin työn arvo. Sillä tavalla voimme ehkä jakaa työtä uudestaan niin, että palkkatyötäkin riittää yhä useammille.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemiesneuvoston ehdotus hyväksytään ja asia lähetetään valtiovarainvaliokuntaan.

Pannaan pöydälle puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti seuraavaan täysistuntoon:

4) Talousvaliokunnan mietintö n:o 2 (HE 372/1992 vp)

5) Talousvaliokunnan mietintö n:o 3 (HE 373/1992 vp)

6) Talousvaliokunnan mietintö n:o 4 (A 14/1992 vp)

7) Talousvaliokunnan mietintö n:o 5 (A 15/1992 vp)

8) Talousvaliokunnan mietintö n:o 6 (A 16/1992 vp)

9) Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 2 (HE 246/1992 vp)

Ensimmäinen varapuhemies: Eduskunnan seuraava täysistunto on ensi tiistaina kello 14.

Täysistunto lopetetaan kello 15.31.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Seppo Tiitinen

